

VENDIM
Nr. 00-2021-1135 (147), datë 23.12.2021

NË EMËR TË REPUBLIKËS

Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, i përbërë nga gjyqtarët:

Ilir Panda kryesues;
Sokol Binaj anëtar;
Albana Boksi anëtare;
Medi Bici anëtar;
Sandër Simoni anëtar,

në datën 23.12.2021, mori në shqyrtim, në seancë gjyqësore, çështjen penale që u përket:

KËRKUES: Prokuroria pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë

SUBJEKTE TË INTERESUARA: 1. Lapsi.al; 2. Andi Bushati; 3. Armand Shkullaku.

OBJEKTI: Sekuestrimi i të dhënave kompjuterike.

BAZA LIGJORE: Nenet 208, 208/a e vijues të Kodit të Procedurës Penale.

KOLEGJI PENAL I GJYKATËS SË LARTË,

pasi dëgjoi relacionin e gjyqtarit Sokol Binaj; përfaqësuesin e Prokurorisë së Përgjithshme, prokurorin Arqilea Koça, i cili kërkoi mospranimin e rekursit të Prokurorisë së Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar ndaj vendimit/urdhrit nr. 116, datë 6.5.2021, të Gjykatës së Apelit për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar; mbrojtësin e subjekteve të interesuara, Av. Dorian Matlija, i cili u shpreh se urdhri nr. 116, datë 6.5.2021, i Gjykatës së Posaçme të Apelit për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar duhet lënë në fuqi, si i marrë nga gjykata kompetente për shqyrtimin e ankimit, ankim ky i bërë brenda afateve ligjore, si dhe duke u caktuar nga Gjykata e Lartë standardet që do të duhet të udhëzojnë kriteret e zbatimit të sekuestrimin të të dhënave kompjuterike, me fokus të veçantë të mbrojtja e burimeve dhe sekreteve profesionale të gazetarit, duke u bazuar në jurisprudencën e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ), në respekt të nenit 10 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ); pasi e diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I. Rrethanat e çështjes

1. Prokuroria e Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar, kryesisht, ka regjistruar, në datën 13.4.2021, me nr. 95, në regjistrin e njoftimeve të veprave penale, në konformitet me përcaktimet e nenit 287/1 të Kodit të Procedurës Penale (KPP), njoftimin për veprën penale “Përhapja e sekreteve private”, të parashikuar nga neni 122 i Kodit Penal (KP).

2. Regjistrimi i këtij procedimi është iniciuar nga informacioni i marrë në portalet Lapsi.al dhe Syri.net, nga përmbajtja e të cilëve krijohej dyshimi se subjekti elektoral, Partia Socialiste e Shqipërisë, kishte krijuar një sistem të dhënash konfidenciale, në funksion të zgjedhjeve të përgjithshme të datës 25.4.2021, duke ndërhyrë dhe shfrytëzuar për këtë qëllim të dhënat e databazës shtetërore “e-Albania”.

3. Në artikujt e këtyre portaleve pasqyrohej se bëhej fjalë për të dhënat konfidenciale të 910 000 votuesve nga moshë 19 deri 99 vjeç. Dokumenti përmban të dhënat personale për çdo person, si

numrin e telefonit, numrin e kartës së identitetit, numrin e qendrës së votimit, vendin e punës për shumicën e të regjistruarve dhe një përshkrim të përkatësisë politike.

4. Po ashtu, me numër 100, datë 14.4.2021, Prokuroria e Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar (Prokuroria e Posaçme), ka përditësuar regjistrin e njoftimeve të veprave penale, me njoftimin për veprën penale “Korrupsioni aktiv në zgjedhje”, të parashikuar nga neni 328 i KP-së, krahas regjistrimit të datës 13.4.2021, të njoftimit për veprën penale “Përhapja e sekreteve private”, të parashikuar nga neni 122 i KP-së, mbi bazën, këtë radhë, të kallëzimit penal nr. 326 prot., datë 14.4.2021, të paraqitur prej subjektit elektoral Partia Demokratike e Shqipërisë. Faktet e kallëzuara lidheshin me bazën e të dhënave, pjesë të të cilave ka publikuar portali Lapsi.al, objekt hetimi, i Prokurorisë së Posaçme, në kuadër të procedimit penal të regjistruar me nr. 95, të vitit 2021.

5. Me vendimin e datës 14.4.2021, prokurori i Prokurorisë së Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar ka bashkuar të dy procedimet në një të vetëm, me nr. 95, datë 13.4.2021.

6. Në vijim të zbatimit urdhërimit të prokurorit (të datës 13.4.2021), të sekuestrimit dhe/ose këqyrjes së bazës së të dhënave në zotërim të medias Lapsi.al, më datë 14.4.2021, oficerët e policisë gjyqësore dhe ekspertët përkatës janë paraqitur pranë zyrave të kësaj medieje për të proceduar me kryerjen e veprimit, por nga ana e shtetasve Andi Bushati dhe Armand Shkullaku, titullarët e saj dhe gazetarë të medias me të njëjtin emër, është refuzuar dhënia e kësaj baze të dhënash, me justifikimin e “ruajtjes së burimit të informacionit” të imponuar prej kodit profesional të gazetarit.

7. Pasi ka çmuar, në funksion të ecurisë dhe të kompletimit/plotësimit të hetimeve të filluara, rëndësinë e databazës së të dhënave kompjuterike, në zotërim të medias Lapsi.al, si dhe, në kushtet e verifikimit të prezencës së të dhënave të mjaftueshme konfirmuese të dyshimit për konsumimin e veprave penale të regjistruara, objekt i këtij hetimi (procedimi penal), prokurori i Prokurorisë së Posaçme i ka kërkuar Gjykatës së Shkallës së Parë për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar, në konformitet me përcaktimet e neneve 208 dhe 208/a, të KPP-së, vendosjen e sekuestros provuese penale, në thelb, sekuestrimin e të dhënave kompjuterike, databazës së sistemit të të dhënave, duke u marrë sendi në të cilin gjenden të depozituara të dhënat. Sipas organit të akuzës, kjo provë do të shërbente për të orientuar hetimin drejt origjinës së burimit të shpërndarjes së të dhënave të sipërcituara dhe implikimit eventual të institucioneve shtetërore të ngarkuara nga ligji për ruajtjen e konfidencialitetit të këtyre të dhënave me ndjeshmëri të lartë.

8. Gjykata e Posaçme e Shkallës së Parë për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar, me vendimin nr. 131, datë 18.4.2021, ka vendosur:

“- Pranimin e kërkesës së prokurorit të Prokurorisë së Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar, duke urdhëruar menjëherë:

Hyrjen, kërkimin, marrjen dhe sekuestrimin e të dhënave kompjuterike në sistemin kompjuterik ku mund të gjenden këto të dhëna dhe konkretisht:

Baza e të dhënave me gjeneralitetet e shtetasve shqiptarë dhe të dhëna të tjera personale të tyre, e identifikuar në artikujt e botuar nga media Lapsi.al, si: “sistem të dhënash që është vënë në dispozicion të zyrave elektorale të Partisë Socialiste dhe që ngre dyshime të forta për përdorimin e databazës shtetërore e-Albania...”, e disponuar nga shoqëria Lapsi.al me NIPT: L51327021A dhe ortakët, dhe administratorët e saj, shtetasit Armand Shkullaku dhe Andi Bushati, kudo ku gjendet e ruajtur dhe e transferuar, si: aparat telefonik, server, kompjuter, USB, CD, DVD etj., që disponohen nga shoqëria Lapsi.al sh.p.k., me seli në rrugën “Papa Gjon Pali 2”, godinë banimi, kati i 5-të, Tiranë dhe nga ortakët dhe administratorët e kësaj shoqërie Armand Shkullaku dhe Andi Bushati.

- Urdhërohen shtetasit Armand Shkullaku dhe Andi Bushati, si ortakë dhe administratorë të shoqërisë Lapsi.al sh.p.k. të identifikojnë vendin, apo sendin ku ruben këto të dhëna kompjuterike.

- Sekuestrimi të kryhet duke u marrë sendi në të cilin gjenden të dhënat dhe duke u krijuar edhe një kopje unike e këtyre të dhënave kompjuterike, me qëllim ruajtjen e tyre.

- Në rast të pamundësisë për t'u marrë sendi në të cilin gjenden të dhënat, pamundësi objektive që lidhen me natyrën e sendit, të procedohet me nxjerrjen dhe marrjen e kopjeve të të dhënave kompjuterike, duke u urdhëruar mbajtësi i tyre të ndalojë kryerjen e veprimeve të mëtejshme në lidhje me këto të dhëna, si dhe të sigurohet sistemi kompjuterik, duke u ruajtur nga mbajtësi i të dhënave kompjuterike të mësipërme.

- Të sigurohet paprekshmëria e të dhënave përkatëse të memorizuara.

- Për kryerjen e tij të ngarkohen oficerët e policisë gjyqësore pranë Njesisë C, Hetimi i Krimit Kompjuterik në Drejtorinë e Përgjithshme të Policisë së Shtetit dhe oficerë të policisë gjyqësore në Prokurorinë e Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar Tiranë.

- Kundër këtij vendimi mund të bëhet ankim brenda 5 ditëve në Gjykatën e Posaçme të Apelit për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar, ankim i cili nuk pezullon zbatimin e këtij vendimi.”.

9. Gjykata e Posaçme e Shkallës së Parë ka çmuar si të drejtë dhe të bazuar në KPP kërkesën e Prokurorisë së Posaçme, duke argumentuar vendimmarrjen e saj si më poshtë:

10. Neni 208/a i KPP-së parashikon urdhërimin e sekuestrimit të të dhënave kompjuterike nga gjykata në rastin e procedimeve për krime që lidhen me teknologjinë e informacionit. Gjykata e gjen të pabazuar në nenin 159/3 të KPP-së refuzimin e shtetasve Andi Bushati dhe Armand Shkullaku, të cilët nuk kanë zbatuar vendimin e Prokurorisë së Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar, duke moslejuar sekuestrimin e të dhënave kompjuterike, që edhe sipas shpjegimeve të tyre, dëshmojnë qartazi se janë të domosdoshme për zbulimin e veprës penale dhe të autorëve të saj.

11. Kundër vendimit nr. 131, datë 18.4.2021, të Gjykatës së Posaçme të Shkallës së Parë për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar, kanë paraqitur ankim subjekti Lapsi.al dhe shtetasit Andi Bushati dhe Armand Shkullaku, duke kërkuar ndryshimin e vendimit dhe rrëzimin e kërkesës së Prokurorisë së Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar, për vendosjen e sekuestros, si të pambështetur në prova dhe në ligj. Në ankimet e tyre është parashtruar se:

“Vendimi i gjykatës është tërësisht i kundërligjshëm kur disponon, si në pikën 6 të dispozitivit, detyrimin e subjektit Lapsi.al administratorëve të tij, Andi Bushatit dhe Armand Shkullakut, ndalimin e kryerjes së veprimeve të mëtejshme, në lidhje me të dhënat që kërkohet të sekuestrohen;

- Gjykata cenon burimin e informacionit, duke ardhur në kundërshtim me praktikën e Gjykatës së Strasburgut;

- Me vendimin kuptohet sikur të dyshuar për veprat penale, për të cilat është regjistruar procedimi, janë Lapsi.al dhe shtetasit Andi Bushati dhe Armand Shkullaku. Qëllimi përfundimtar i prokurorisë dhe i gjykatës nuk është sekuestrimi i të dhënave kompjuterike, por të identifikohet burimi i informacionit.

- Gjykata e betimeve paraprake nuk ka asnjë pengesë ligjore procedurale për të orientuar prokurorinë në kryerjen e atyre veprimeve betimore që mund të çojnë në plotësimin ose jo të elementeve të ndonjë figure vepre penale, si ato për të cilat është regjistruar procedimi penal, pa cenuar mbrojtjen që i jep gjykata, ligji dhe KEDNJ-ja burimeve të informacionit të gazetarit profesionist.

- Prokuroria, gjithashtu, nuk ka arsyetuar në asnjë paragraf të kërkesës së saj se përse administrimi i të dhënave nga Lapsi.al është një veprim betimor i nevojshëm dhe i domosdoshëm për ecurinë e betimeve, në një kohë kur të dhënat e plota të cilat kërkohen të administrohen nga kjo medie, janë sot të aksesueshëm, siç shprehet vetë prokuroria, në internet, nëpërmjet një shërbimi WeTransfer (faqe 3, e vendimit të gjykatës).”.

12. Gjykata e Posaçme e Apelit për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar, me urdhrin nr. 116, datë 6.5.2021, ka vendosur: “Shfuqizimin e vendimit nr. 131, datë 18.4.2021, të Gjykatës së Posaçme të Shkallës së Parë për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar.”.

13. Kjo gjykatë ka çmuar se qëndron kundërshtimi i ankuesve për ç'ka dhe duhet të pranohet, duke u shfuqizuar urdhri nr. 131, datë 18.4.2021, i Gjykatës së Posaçme të Shkallës së Parë për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar.

14. Gjykata ka vlerësuar të sqarojë se sekuestro është ndalimi përkohësisht i zotërimit apo/ose i tjetërsimit të sendit provë materiale dhe dokument, i marrë në ruajtje e në dispozicion të organit të akuzës. Për këtë ai shfaqet si instrument ligjor që justifikon marrjen në zotërim të sendit që shërben

për vërtetimin e fakteve penalisht të ndëshkueshme dhe për këtë i klasifikuar si mjet i kërkimit të provës. Sekuestro provuese, neni 208 i KPP-së, është e ndryshme nga sekuestro konservuese, neni 270 i KPP-së, si dhe e ndryshme nga sekuestro preventive/parandaluese, neni 274 i KPP-së.

15. Kështu, është objekt i sekuestros provuese sendi provë materiale drejtpërdrejt apo tërthorazi i lidhur me veprën penale që është i domosdoshëm për vërtetimin e faktit, neni 208 i KPP-së. Pra, është ai send pa të cilin nuk mund të arrihet në njoftimin mbi ekzistencën e faktit dhe sekuestrimi është mjeti i marrjes së tij, krejt instrumental dhe aspak shtrëngues. Mund të ndodhë që vërtet sendi të jetë drejtpërdrejt apo tërthorazi i lidhur me veprën penale, por jo domosdoshmërisht vërtetues i faktit, sepse ekzistenca e të njëjtit fakt njoftohet edhe me prova të tjera, për çka dhe jashtë objektit të sekuestrimit provues. Për arsye se lidhet me nevoja të të provuarit dhe aspak me raportin e pronësisë, sekuestro provuese bie mbi çdo send, pavarësisht nga personi titullar i pronësisë, apo i përdorimit të sendit, por kurdoherë vetëm kur është domosdoshmërisht vërtetues i faktit. Ekzekutimi i sekuestros provuese, përmbushet "... nga vetë ai që ka nxjerrë vendim ..." (neni 208, paragrafi 2, i KPP-së) dhe për këtë, sipas rastit gjykata apo prokurori. Po ashtu ajo mund të përmbushet dhe nga OPGJ-të, të cilët për këtë delegohen me të njëjtin vendim (neni 208, paragrafi 2, i KPP-së), që ka vendosur sekuestrimin provues.

16. Për sekuestron provuese, të caktuar gjatë procesit nga gjykata, të drejtat e mbrojtjes janë të siguruara, kjo si pasojë e disiplinimit normues të vetë procesit. Po ashtu edhe për atë të urdhëruar nga prokurori këto të drejta janë të siguruara pasi prokurori, kur do të kryejë kontroll ose sekuestrim, njofton të pandehurin që të jetë i pranishëm së bashku me mbrojtësin e zgjedhur dhe, kur nuk e ka këtë, cakton një mbrojtës kryesisht (par. 1, i nenit 310, të KPP-së), por pa u njohur me objektin konkret të tij, çka nuk i humbet veprimtarisë sekuestruese befasinë, duke shpëtuar nevojat e procedimit. Ndërsa sekuestro provuese me iniciativë të policisë gjyqësore përgjatë hetimit paraprak, në mënyrë të kufizuar, është e garantuar. Në çdo rast, mbrojtësi ka të drejtën të jetë i pranishëm dhe pastaj, sepse edhe sekuestro provuese është veprimtari befasues, në verifikime të ngutshme në vend (neni 300, paragrafi 2, i KPP-së), ndihma e mbrojtësit nuk shtrihet në lajmërimin e tij që më parë, për ekzekutimin e saj (neni 302, i KPP-së).

17. Përkundrejt ankimit të Lapsi.al sh.p.k., përfaqësuar nga Andi Bushati dhe Armand Shkullaku, vendimi nr. 131, datë 18.4.2021, është i gabuar, sepse sekuestrimi nuk është i domosdoshëm (neni 208, paragrafi 1, i KPP-së), sepse nuk është rasti i procedimit për krim (neni 208/a, par. 1, i KPP-së) dhe sepse nuk mund të sekuestrohen mbajtëset e të dhënave kompjuterike (neni 208/a, paragrafi 1, i KPP-së), ashtu siç ka urdhëruar gjykata e shkallës së parë.

18. Kështu, *së pari*, sekuestro e të dhënave kompjuterike të ndodhura në median Lapsi.al, apo në aparatën me sistem kompjuterik të A. Bushatit dhe A. Shkullaku, nuk është e domosdoshme (neni 208, paragrafi 1, i KPP-së) për të arritur në ekzistencën e faktit, objekt i hetimit nga Prokuroria e Posaçme dhe kështu është e pabazuar në ligj sekuestroja e dhënë nga Gjykata e Posaçme e Shkallës së Parë. Shfaqja nga ana e medias Lapsi.al e sekuestrimeve të bazës së të dhënave me shënimin "patronazhist", në mënyrë të qartë dhe të padyshimtë tregon se burimi i kësaj të fundit nuk është personi që ka për detyrë të ruajë sekretin, siç dyshohet se është e-Albania, por dyshohet në mënyrë të arsyeshme që kjo bazë të dhënash të jetë në posedim të subjektit elektoral Partia Socialiste, e cila ka vendosur shënimet "patronazhist" dhe që nuk është personi që për shkak të detyrës ose profesionit është i detyruar të ruajë sekretin vetjak, siç kërkon neni 122, i KP-së.

19. *Së dyti*, "përhapja e sekreteve vetjake", e cila sipas nenit 122 të KP-së është kundërvajtje penale në të dy paragrafët e saj, ndërsa sipas tekstit të paragrafit 1, të nenit 208 të KPP-së, rezulton se sekuestrimi i të dhënave ose sistemeve kompjuterike bëhet për krime që lidhen me teknologjinë e informacionit. Për çka sekuestroja e urdhëruar me vendimin nr. 131, datë 18.4.2021, rezulton e ndaluar nga parashikimi ligjor, ku shkelja e këtij ndalimi, mbi bazën e normimit të nenit 151 paragrafi

1, i KPP-së, se: “provat e marra në shkelje të ndalimeve të parashikuara nga ligji nuk mund të përdoren...”.

20. *Së treti*, ky Kolegj e gjen të gabuar dhe të pambështetur në ligj, atë pikë të vendimit të sekuestrimit të të dhënave kompjuterike, ku urdhërohet se: “sekuestrimi të kryhet duke u marrë sendi në të cilin gjenden të dhënat ...”. Ndryshe nga sa parashikon neni 208 i KPP-së, i cili lejon sekuestrimin e provave materiale dhe me këtë rast edhe i çdo sendi që identifikon nëpërmjet fotografimit filmik, fonografimit ose çdo mjeti tjetër fakte, persona ose sende, neni 208/a i KPP-së, përjashton sekuestrimin e mbajtësve magnetike të të dhënave kompjuterike, duke përjashtuar kategorikisht mundësinë e sekuestrimit materialisht të mbajtësve magnetikë të të dhënave kompjuterike, aparat telefonik, server, kompjuter, USB, CD, DVD, në të cilat ndodhet, apo janë shënuar të dhënat kompjuterike. Për pasojë sekuestroja e urdhëruar me vendimin nr. 131, datë 18.4.2021, rezultoi e ndaluar nga parashikimi ligjor, ku shkelja e këtij ndalimi, mbi bazën e normimit të nenit 151 paragrafi 1, i KPP-së, se: “provat e marra në shkelje të ndalimeve të parashikuara nga ligji nuk mund të përdoren ...”.

21. **Kundër urdhrit nr. 116, datë 6.5.2021, të Gjykatës së Posaçme të Apelit për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar, ka paraqitur rekurs Prokuroria e Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar**, e cila kërkon prishjen e këtij vendimi/urdhri dhe lënien në fuqi të vendimit nr. 131, datë 18.4.2021, të Gjykatës së Posaçme të Shkallës së Parë për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar. Në rekurs janë parashtruar këta shkaqe:

- *Organi procedues vlerësoi se duhet të posedonte së pari provën, pra bazën e të dhënave, me qëllim këqyrjen e saj. U vlerësua e domosdoshme për vijimësinë e hetimit, për arsye se vetëm me njohjen me të mund të ngriheshin dhe planet hetimore që kishin të bënin me faktin nëse dokumenti ishte autentik/origjinal, i mëvetësishëm si i tillë apo mund të kryheshin dhe ndërhyrje nga të tretët, çfarë rubrikash konkrete përmbante dokumenti, krabasimi i të dhënave të rubrikave të dokumentit me realitetin e tyre (p.sh.: datëlindje, atësi e amësi, punësimi, nr. i identitetit etj.), me qëllim identifikimin e institucioneve që mund të dispononin këto të dhëna, identifikimin e mënyrës së përpunimit dhe mundësinë e shpërndarjes së tyre; njohja me emrat e personave të identifikuar si patronazhistë, me qëllim identifikimin saktësisht të tyre, profesionit dhe lidhjes që mund të kishin, nëse kishin një të tillë me ndonjë subjekt partiak, apo institucion shtetëror etj. Organi procedues nuk kishte dijeni të formës së ekzistencës së kësaj prove, nëse ekzistonte si një dokument në letër, apo elektronik. Këqyrja do të na mundësonte të merrnim të dhëna më konkrete mbi vetë dokumentin dhe ndoshta edhe mundësinë e identifikimit të subjekteve që e kishin krijuar atë. Pra në vetë këtë provë, nga organi procedues, vlerësohej se mund të zbuloheshin gjurmë të veprës penale.*

- *Sekuestrimi është urdhëruar të kryhet duke u mundësuar marrja e databazës, në mënyrë që të garantohej autenticiteti në momentin e marrjes dhe mosndryshimi edhe në vijimësi i materialit të sekuestruar, me qëllim që të mos ngriheshin pretendime nga palët për ndryshime në këtë bazë të dhënash, duke vlerësuar që ky veprim të asistohet dhe nga dy ekspertë përkatës. Qëllimi i organit procedues nuk ka qenë asnjëherë të cenohej në ndonjë mënyrë burimi i gazetarit që kishte ofruar këtë bazë të dhënash, por të sigurohej vetë prova materiale. Nga organi procedues po kërkohej dorëzimi i provës dhe jo i burimit.*

- *Më datë 14.4.2021, shtetasit Andi Bushati dhe Armand Shkullaku janë shprehur se nuk pranonin të jepnin dokumentet, pasi nuk duan të tregojnë burimin e informacionit. Vendimi i sekuestrimit nuk rezultoi të kundërshtohet në Gjykatë, sikundër parashikohet në nenin 212 të KPP-së.*

- *Më datë 15.4.2021, rezultoi se është një link ku lehtësisht mund të aksesohet nga cilido dhe të shfaqej një bazë të dhënash të shtetasve shqiptarë, me të dhëna të tyre personale dhe sensitive. Organit procedues i rezultoi edhe një fushë tjetër që ka të bëjë me hetimin e faktit se kush mundësoi shpërndarjen nëpërmjet një shërbimi WeTransfer të kësaj baze të dhënash dhe nëse kjo është e njëjtë me atë që posedonte shoqëria Lapsi.al.*

- *Organi procedues vlerësoi, në respektim të nenit 208/a të KPP-së, t'i paraqesë kërkesë Gjykatës, duke pasur parasysh edhe ligjin nr. 8888, datë 25.4.2002, “Për ratifikimin e Konventës për krimin në fushën e*

kiibernetikës”, për sekuestrimin e të dhënave kompjuterike. Gjykata e Posaçme e Shkallës së Parë për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar mori vendimin nr. 131, datë 18.4.2021.

- Për ekzekutimin e këtij vendimi, më datë 19.4.2021, oficerët e policisë gjyqësore dhe ekspertët e ngarkuar, morën kontakt me shtetasit Armand Shkullaku dhe Andi Bushati. Shtetasi Armand Shkullaku, nëpërmjet komunikimit telefonik është përgjigjur se nuk ishin në zyrë dhe nuk ofrojnë hapjen e zyrës së redaksisë. Pas disa minutash është paraqitur poshtë pallatit shtetasi Andi Bushati, i cili verbalisht konfirmoi se nuk do të mundësonte vajtjen të zyrës lidhur me zbatimin e vendimit të gjykatës, duke refuzuar bashkëpunimin për zbatimin e tij.

- Vendimi i Gjykatës së Posaçme të Apelit është i pabazuar në ligj dhe në prova. Është rezultat i interpretimit, respektimit, e zbatimit të gabuar të dispozitave penale dhe procedurale penale, të cilat vlerësojmë se kanë rëndësi për njësimin ose zhvillimin e praktikës gjyqësore, e konkretisht ajo që lidhet me “domosdoshmërinë” e sekuestrimit dhe me faktin se, sipas nenit 208/a të KPP-së, nuk mund të sekuestrohet sendi. Kjo passjell nevojën e dhënies së përgjigjes për çështjet sa vijon:

- Së pari: Sipas nenit 208/a të KPP-së, a lejohet sekuestrimi i sendit në të cilin gjenden të dhënat kompjuterike, apo vetëm të dhënat kompjuterike?

- Së dyti: Nëse lejohet vetëm sekuestrimi i të dhënave kompjuterike, si mund të realizohet pa u poseduar sendi? Sjellim në vëmendje se për shkak të volumit, jo në çdo rast është i mundur krijimi i kopjes dhe marrja e saj në moment dhe gjithashtu mund të gjendemi para faktit se e dhëna mund të jetë fshehtë dhe duhet rikuperuar nga ekspertët përkatës, procedurë që ka nevojë për aparaturat përkatëse.

- Së treti: Cili është roli i gjykatës në trajtimin e domosdoshmërisë së marrjes së provës? Dubet të arsyetojë mbi atë që kërkohet të vërtetohet/provohet në raport me të drejtat që rrezikojnë të shkelen? Apo duhet gjykata të analizojë se faktet mund të vërtetohen në rrugë tjetër? Nëse duhet të vërtetohen në rrugë tjetër, a duhet që gjykata, si gjykatë e hetimit paraprak, të tregojë se si mund të vërtetohen ndryshe faktet? Nëse po, a përbën kjo ndërhyrje e gjykatës cenim të kompetencave të prokurorit, për ushtrimin e ndjekjes penale, drejtimin dhe kontrollin e hetimeve paraprake (neni 24 i KPP-së)?

- Së katërti: Cilët janë rrugët që shërbejnë për të kryer verifikimin, nëse përbën sekret që lidhet me profesionin, kur kërkohet dokumenti, akti apo sendi dhe jo burimi i informacionit, në rastin e gazetarëve (shih nenin 211, pika 1, të KPP-së)? Në rastin e sekretit shtetëror neni 211 i KPP-së, në pikën 2 të tij e ka të përcaktuar si kryhet verifikimi kur kemi të bëjmë me sekret shtetëror, por nuk ka asnjë parashikim në lidhje me sekretin profesional të gazetarit.

- Anashkalimi i veprës penale të parashikuar nga neni 328 i KPP-së nuk gjen asnjë justifikim ligjor.

- Në lidhje me arsyetimin e gjykatës se: “sekuestrimi nuk është i domosdoshëm”, në referim të neneve 150, 151, 208, 187, të KPP-së dhe 36 të Kodit Penal, baza e të dhënave mund të shihet në dy aspekte, si produkt dhe si mjet. Në këtë moment kundërshtojmë plotësisht vendimin e gjykatës, që e trajton bazën e të dhënave vetëm në logjikën e produktit dhe si të tillë jo të domosdoshëm për të proceduar me sekuestrimin. Për më tepër ka një tërësi veprash penale që mund të dënohen vetëm kur arrihet të merret produkti. Për shembull në rastin e falsifikimit të dokumentit, personi nuk mund të ngarkohet me përgjegjësi penale në qoftë se nuk gjendet dokumenti i falsifikuar. Kjo vjen jo vetëm për shkak të mungesës së dokumentit të falsifikuar, por edhe për shkak të domosdoshmërisë që paraqet pasja e dokumentit të falsifikuar për t’iu nënshtuar ekspertimeve përkatëse, me qëllim identifikimin e autorit të falsifikimit.

- Së pari, mund të aludojmë se baza e të dhënave është produkt i një sërë veprash penale. Së dyti, baza e të dhënave mund të jetë dhe mjet i kryerjes së veprës penale, ashtu siç pretendohet nga kallëzuesi për të kryer korrupsionin aktiv në zgjedhje (neni 328 i KPP-së). Së treti, mund të jetë një provë në të cilën gjenden gjurmë dhe ka qenë objekt i veprimeve të të pandehurit. Me ndihmën e ekspertëve mund të arrijmë të zbulojmë të dhëna që do të na ndihmojnë për zbulimin e autorit që ka marrë të dhënat dhe nga cili sistem kompjuterik mund të ketë realizuar marrjen e të dhënave (në këtë moment kërkoj të theksoj se qëllimi i organit procedues nuk është të zbulojë se kush është personi që i ka poseduar këto të dhëna dhe ia ka dhënë administratorëve të Lapsi.al, por burimi në

originë të këtyre të dhënave, pra nëse janë marrë nga një sistem i caktuar kompjuterik, i krijuar sipas legjislacionit në Shqipëri.).

- Kjo provë mund të na shërbejë për të treguar se fakti në radhë të parë ka ndodhur, mënyra se si ka ndodhur (pra, si është arritur marrja nga institucionet që e kanë për detyrë të ruajnë), mund të identifikojmë gjurmë të autorit që prezantohet se ka ndërhyrë në ndonjë sistem kompjuterik, fakte që mund të kenë ndodhur para dhe pas në lidhje me këtë dokument, në funksion të vërtetimit të veprës penale të autorit.

- Kualifikimi në këtë fazë të hetimit që baza e të dhënave është produkt dhe nuk vlerësohet e domosdoshme për t'u administruar, nuk gjendet i drejtë dhe në përputhje me ligjin.

- Në lidhje me arsyetimin që parashtron gjykata mbi rrugët ku prokuroria duhet të drejtojë hetimin për të zbardhur faktin, kjo gjykatë parashtron një arsyetim konfondues, të paqartë, si dhe të nxituar lidhur me autorët e mundshëm, kur arsyeton se: shënimin "patronazhist", në mënyrë të qartë dhe të padyshtimë tregon se burimi i kësaj të fundit nuk është personi që ka për detyrë të ruajë sekretin, siç dyshohet se është e-Albania, por dyshohet në mënyrë të arsyeshme që kjo bazë të dhënash të jetë në posedim të subjektit elektoral Partia Socialiste e Shqipërisë, e cila ka vendosur shënimet "patronazhist". Sjellim në vëmendje se jemi në fazën e hetimeve dhe sipas nenit 24 të KPP-së është prokurori ai që ushtron ndjekjen penale, drejton dhe kontrollon hetimet. Gjykata mund t'i hyjë analizës së sipërcituar vetëm në fazën e gjykimit. Ky arsyetim nuk mund të justifikojë domosdoshmërinë apo jo të sekuestrimit të bazës së të dhënave. Konkludimi i gjykatës se sekuestrimi i bazës së të dhënave është i pabazuar si në prova, ashtu edhe në ligj mbështetet në deduktime të një arsyetimi, i cili është thjesht aludim, pasi nuk ka asnjë bazë mbi të cilin po kryhet. Vetëm pas një hetimi të plotë dhe të gjithanshëm mund të konkludohet mbi autorin e veprës penale.

- Normalisht, ajo që gjykata duhet të vlerësojë është: a) A parashikohet në legjislacionin tonë sekuestrimi i dokumenteve, sendet etj. nga një gazetar? Pyetje, e cila merr përgjigje pozitive nga legjislacioni ynë procedural penal (neni 211 i KPP-së); b) A kemi ndërhyrje? c) A është e nevojshme në një shoqëri demokratike? (Në këtë pjesë vlerësojmë se duhet të ishte arsyetuar mbi raportin e të drejtave të cenuara dhe të drejtave të gazetarëve).

- Nga përmbajtja e vendimit të gjykatës nuk arrihet të kuptohet, përveç trajtimit teorik në lidhje me llojet e provave, se për çfarë nuk është vlerësuar i domosdoshëm sekuestrimi i këtyre të dhënave kompjuterike dhe se cilat janë rrugët që duhet të ndjekë prokuroria për t'i gjetur ato. A kemi mundësi të tregojmë se ka ndodhur vepra penale që ka pretenduar shoqëria Lapsi.al (pra disponimi nga një subjekt politik) në mungesë të objektit, bazës së të dhënave?

- Pretendimet që ngrihen në vijim se tashmë prokuroria mund të shfrytëzojë rrugët e tjera, siç është administrimi i bazës së të dhënave nëpërmjet shërbimit të llojit WeTransfer (veprim që është kryer nga prokuroria), është një objekt krejt tjetër, që e shtrin hetimin në një pistë tjetër dhe e shpërndan nga fokusi fillestar, për sa kohë nuk na vërteton se është e njëjta bazë të dhënash.

- Në lidhje me arsyetimin se nuk lejohet sekuestrimi i mbajtësve magnetikë të të dhënave kompjuterike, si aparat telefonik, server etj., sjellim në vëmendje përkufizimet e ofruara nga Konventa për krimin në fushën e kibernetikës. Duke iu rikthyer nenit 208/a të KPP-së, konstatojmë se legjislatori ka parashikuar se gjykata urdhëron sekuestrimin e të dhënave kompjuterike ose sistemeve kompjuterike. Duke qenë se sistemi kompjuterik është një lloj pajisjeje ose grup i ndërlidhur, atëherë nënkupton se sekuestrohet pajisja.

- Nuk qëndron ndarja që bën gjykata se neni 208 e legjitimon marrjen e sendit, kurse neni 208/a nuk e legjitimon. Neni 208/a nuk ka për qëllim të bëjë ndarjen në faza të sekuestros, por ka për qëllim t'i shtojë kontrollit të gjykatës një sekuestro të tillë kaq delikate. Gjithashtu, nga vetë kjo gjykatë është arsyetuar mbi domosdoshmërinë e sekuestrimit, pikërisht referuar nenit 208 të KPP-së. Nëse nuk merret sendi, atëherë në kushtet e nevojshmërisë së një ekspertimi tekniko-elektronik, si do të procedohet? Laboratori i ekspertit duhet të zhvendoset në vendin ku ndodhet sendi, qoftë dhe kur bëhet fjalë dhe për një CD, USB, aparat telefonik etj.?

- Në asnjë moment nuk është arritur të arsyetohet përse do të rrezikohet burimi i gazetarit nga sekuestrimi i të dhënave (kur një gjë e tillë nuk është kërkuar asnjëherë).

- Ankuesit kanë keqinterpretuar vendimin e Gjykatës së Posaçme të Shkallës së Parë, duke marrë disponimet e saj të shpëputura. Kjo gjykatë në disponimet e saj ka mbajtur parasysh në çdo moment ruajtjen e burimit të informacionit dhe i ka mëshuar faktit se ajo që duhet të sekuestrohet është baza e të dhënave, ose krijimi i një kopje të

saj unike. Është e vërtetë që gjykata është shprehur të sekuestrohet sendi ku ndodhen të dhënat, pasi mund të gjendet edhe në një CD të thjeshtë, por duke lënë alternativën që për shkak të natyrës së sendit, sekuestrimi të kryhet duke u proceduar me nxjerrjen dhe marrjen e kopjeve të të dhënave kompjuterike. Nëse ankuesit shqetësohen nga sekuestrimi i sendit, ata mund të kishin ofruar vetë vetëm bazën e të dhënave, ashtu si neni 211, i KPP-së sanksionon, pa e vendosur organin procedues në kushtet e sekuestrit të pajisjes ku është vendosur kjo bazë.

- Kjo çështje, sipas informacionit të marrë nga mediat, apo dhe nga Avokatura e Përgjithshme e Shtetit, është bërë objekt i një kërkesë të paraqitur nga ankuesit në Gjykatën Evropiane për të Drejtat e Njeriut, ku më datë 21.4.2021, GJEDNJ-ja ka vendosur të informojë qeverinë shqiptare se autoritetet duhet të pezullojnë zbatimin e vendimit nr. 131, datë 18.4.2021, dhe të mos kryejnë sekuestrimin e asnjë pajisje për ruajtjen e të dhënave.

- Gjykata e Posaçme e Apelit ka pasur mundësinë të ndryshonte vendimin e Gjykatës së Posaçme të Shkallës së Parë, duke urdhëruar lënien në fuqi të këtij vendimi, vetëm në pjesën që ka disponuar për sekuestrimin e bazës së të dhënave, nëse shqetësimi ishte te sekuestrimi i pajisjeve, e megjithatë i ka hyrë arsytimit të domosdoshmërisë së sekuestrit, i cili është kontradiktor dhe në kundërshtim me frymën e ligjit.

- Në ankim ankuesit shprehën se tashmë këto të dhëna gjenden edhe në burime të tjera, por prej vetë atyre na është konfirmuar se nuk i kanë shpërndarë, duke mos i dhënë asnjë siguri organit procedues se kemi të bëjmë me të njëjtën bazë të dhënash.

II. Gjykimi njëses

22. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë (në vijim Kolegji), ka planifikuar gjykimin e kësaj çështje në dhomë këshillimi më datë 12.11.2021. Për këtë qëllim janë njoftuar palët, në përputhje me parashikimet e KPP-së.

23. Gjatë gjykimit në dhomën e këshillimit, Kolegji, pasi shqyrtoi dokumentacionin e administruar në dosje dhe analizoi llojin e çështjes penale në gjykim, vendimet e gjykatave dhe shkaqet e rekursit, vlerësoi se në rekurs janë ngritur një sërë çështjesh, trajtimi dhe zgjidhja e të cilave do t'i shërbejë zhvillimit të praktikës gjyqësore, në përputhje me parashikimet e nenit 438 të KPP-së, si dhe zgjidhjes së drejtë të çështjes konkrete, objekt shqyrtimi.

24. Kështu, evidentohet se, në rekursin e paraqitur nga prokurori, ngrihet nevoja e sekuestrit të të dhënave kompjuterike të publikuara nga një portal i medias elektronike, marrja e të cilave pretendohet si e domosdoshme për kryerjen e hetimit.

25. Nga ana tjetër, pavarësisht se organi i akuzës pretendon se synimi i tij nuk është që të arrihet te burimi i informacionit të gazetarit, Kolegji vlerëson se sekuestrimi i pajisjeve përbën një rrezik për zbulimin e burimit. Gjithashtu, në këto pajisje mund të përmbahen të dhëna të tjera, të cilat nuk kanë lidhje me procedimin konkret të organit akuzës.

26. Për këtë arsye, për të vendosur një balancë të drejtë midis nevojave të organit të akuzës për sekuestrim të të dhënave kompjuterike dhe nga ana tjetër për të siguruar një mbrojtje efektive të personave të cilëve u sekuestrohen këto të dhëna, në mënyrë të veçantë gazetarëve profesionistë, Kolegji, në zbatim të parashikimeve të nenit 438 të KPP-së, ka konkluduar, me vendim të ndërmjetëm, se shqyrtimi i kësaj çështjeje duhet të kalojë në seancë gjyqësore, me një trupë gjyqësore prej 5 gjyqtarësh, për arsye se rekursi ngre shkaqe që lidhen me zbatimin e ligjit procedural të një rëndësie themelore për njësimin dhe zhvillimin e praktikës gjyqësore.

27. Mbi këtë bazë, Kolegji vlerëson të njësojë praktikën gjyqësore lidhur me zbatimin e nenit 212 të KPP-së, pas ndryshimeve ligjore që ka pësuar kjo dispozitë, me hyrjen në fuqi të ligjit nr. 35/2017, datë 30.3.2017, si dhe të neneve 208 dhe 208/a, të KPP-së, duke shtruar për njësim çështjet si vijon:

"1. Cili është momenti i ushtrimit të së drejtës së ankimit ndaj vendimit të Gjykatës për Hetime Paraprake për vendosjen, në vijim të kërkesës së prokurorit, të sekuestros provuese, sipas parashikimeve të nenit 212 të KPP-së dhe cila është gjykata kompetente për shqyrtimin e ankimit?"

2. Cilat janë kriteret nga të cilat duhet të nisat gjykata për të lejuar sekuestrimin e të dhënave ose sistemeve kompjuterike?"

28. Sa më sipër, Kolegji vijoi me procedurën e posaçme, të parashikuar në nenin 438 të KPP-së, të ndryshuar me ligjin nr. 41/2021, datë 23.3.2021.

29. Në këto kushte, u formua trupa gjyqësore prej 5 gjyqtarësh, sipas pikës 3 të kësaj dispozite dhe u procedua mbi vendimin e ndërmjetëm të Kolegjit, me njoftimin individual të palëve, sipas rregullave të përgjithshme të njoftimit, për sa i përket datës dhe orës së seancës gjyqësore, trupës gjyqësore, çështjeve të shtruara për njësim, duke u lënë palëve afatin prej 15 ditësh, midis njoftimit dhe datës së seancës. Po ashtu, vendimi i ndërmjetëm i Kolegjit për kalimin e çështjes në seancë gjyqësore, ku u pasqyruan çështjet e shtruara për njësim, u publikua në faqen zyrtare të Gjykatës së Lartë.

III. Vlerësimi i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë

A. Në lidhje me çështjen e parë të shtruar për njësim:

1. Cili është momenti i ushtrimit të së drejtës së ankimit ndaj vendimit të Gjykatës për Hetimet Paraprake për vendosjen, në vijim të kërkesës së prokurorit, të sekuestros provuese, sipas parashikimeve të nenit 212 të KPP-së dhe cila është gjykata kompetente për shqyrtimin e ankimit?

30. Në arsyetimin e tij, lidhur me këtë çështje, Kolegji analizoi dispozitat si vijon:

Neni 187 (kuptimi i provës materiale)

1. Prova materiale janë sendet që kanë shërbyer si mjete për realizimin e veprës penale ose mbi të cilat gjenden gjurmë apo që kanë qenë objekt i veprimeve të pandehurit, produktet e veprës penale dhe çdo lloj pasurie tjetër, që lejohet të konfiskohet, sipas nenit 36 të KP-së, si dhe çdo send tjetër që mund të ndihmojë për sqarimin e rrethanave të çështjes.

Neni 208 (objekti i sekuestrimit)

1. Gjyqtari ose prokurori disponojnë me vendim të arsyetuar sekuestrimin e provave materiale dhe të sendeve që lidhen me veprën penale kur ato janë të domosdoshme për vërtetimin e fakteve. 2. Sekuestrimin e kryen vetë ai që ka nxjerrë vendim ose oficerët e policisë gjyqësore të deleguar me të njëjtin vendim. 3. Kopja e vendimit të sekuestrimit i dorëzohet të interesuarit.

Neni 212 (kundërshtimi i vendimit të sekuestrimit)

1. I pandehuri, personi tek i cili janë sekuestruar sendet dhe ai që ka të drejtën e kërimit të tyre, mund të bëjnë ankim në gjykatë, e cila merr vendim të arsyetuar brenda 10 ditëve. 2. Kundër vendimit të gjykatës lejohet ankim brenda 5 ditëve. Gjykata e Apelit jep vendim të arsyetuar brenda 10 ditëve nga marrja e akteve. 3. Ankimi nuk e pezullon zbatimin e vendimit.

Neni 278 (kompetencat e gjykatës – gjyqtarit për hetimet paraprake)

1. Gjatë hetimeve paraprake, për rastet e parashikuara nga ligji, mbi kërkesën e prokurorit, të pandehurit, viktimës dhe palëve private, vendos gjykata – gjyqtari për hetimet paraprake.

Neni 301 (vleftësimi i sekuestros)

1. Kur vë sekuestron, sipas nenit 300, policia gjyqësore shënon në procesverbal shkakun dhe i dorëzon një kopje të aktit personit të cilit i janë sekuestruar sendet. Procesverbali i dërgohet pa vonesë dhe sidoqoftë jo më vonë se dyzet e tetë orë, prokurorit të vendit ku është zbatuar sekuestroja. 2. Prokurori, brenda dyzet e tetë orëve të ardhshme, me vendim të motivuar vleftëson sekuestron, në qoftë se ekzistojnë kushtet, ose vendos kthimin e sendeve të sekuestruara. Kopja e vendimit i njoftohet menjëherë, por jo më vonë se 72 orë, të pandehurit, mbrojtësit dhe personit të cilit i janë sekuestruar sendet. Kundër tij mund të bëhet ankim në gjykatë brenda dhjetë ditëve nga i pandehuri dhe mbrojtësi i tij, nga personi të cilit i janë sekuestruar sendet dhe ai që ka të drejtë t'i kthehen ato. Ankimi nuk pezullon zbatimin e sekuestros.

31. Fillimisht, Kolegji çmon të analizojë dhe të sqarojë kuptimin e termit “sekuestro provuese” e ashtuquajtura sekuestro penale. Sekuestroja provuese është mjet tipik i kërimit të provës në procesin penal. Si e tillë, do të kuptohet ndalimi përkohësisht i disponimit dhe/ose tjetërsimit të

sendit, provë materiale apo dokument, i marrë në ruajtje e në dispozicion të organit të akuzës/procedimit. Sekuestroja provuese shfaqet si instrument ligjor që justifikon marrjen në posedim të sendit që shërben për vërtetimin e fakteve penalisht të ndëshkueshme dhe për këtë i klasifikuar si mjet i kërkimit të provës. Është objekt i sekuestrimit provuese, sendi provë materiale drejtpërdrejt apo tërthorazi i lidhur me veprën penale, që është i domosdoshëm për vërtetimin e faktit (neni 208 i KPP-së). Pra, është ai send pa të cilin nuk mund të arrihet në njoftimin mbi ekzistencën e faktit dhe sekuestrimi është mjeti i marrjes së tij. Duke qenë se lidhet me nevoja të të provuarit dhe aspak me raportin e pronësisë, sekuestro provuese bie mbi çdo send, pavarësisht nga personi titullar i pronësisë apo i përdorimit të sendit, por kurdoherë vetëm kur është domosdoshmërisht vërtetues i faktit.

33. Si mjet tipik i marrjes së provës që realizohet, si rregull, me ndalimin përkohësisht të disponimit dhe/ose tjetërsimit të sendit objekt sekuestrimi, sekuestroja provuese passjell kufizim të disponimit të sendit dhe për rrjedhojë kufizim të së drejtës së pronësisë, e cila është një e drejtë themelore që gëzon mbrojtje të shumëfishtë, si në planin kushtetues (neni 41 i Kushtetutës), ashtu dhe në atë konventor, sipas konventave ndërkombëtare në të cilat Republika e Shqipërisë ka aderuar, ose synon të aderojë (neni 1, i protokollit 1, të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ), neni 17 i Kartës së të Drejtave Themelore të Bashkimit Evropian, apo neni 345 i Traktatit të Bashkimit Evropian). Për këtë është i domosdoshëm garantimi i zhvillimit të një procesi të drejtë, i cili i imponon gjykatës të japë arsyet për të cilat është i nevojshëm ky kufizim i të drejtës së pronësisë.

34. Nevoja për të evituar kufizime të pronës private, të cilat nuk janë ngushtësisht të lidhura me qëllimin për të cilin merret masa, duhet të mbizotërojë ndaj arsyes së vendosjes së sekuestrimit. Nga këtu buron dhe nevoja e veçantë e arsyetimit (motivimit) të vendimit, i cili duhet të argumentojë se provueshmëria e faktit nuk mund të arrihet në mënyrë tjetër, pa u kufizuar e drejta e disponimit të sendit dhe për rrjedhojë të legjitimijë vendosjen e sekuestrimit. Për rrjedhojë, vetëm përmes arsyetimit të vendimit të sekuestrimit mund të vendoset një raport i drejtë midis ndërhyrjes së autoriteteve dhe lirive dhe të drejtave themelore, si ajo e pronësisë dhe e iniciativës së lirë, të cilat gëzojnë mbrojtje kushtetuese dhe konventore (*vendimi i Gjykatës së Kasacionit të Italisë nr. 18316, datë 2 maj 2019*).

35. Edhe në jurisprudencën e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ) është theksuar se nuk mund të konsiderohet i drejtë raporti midis interesave, nëse personi i interesuar i nënshtrohet një sakrifice më të madhe sesa është e nevojshme në të drejtën e tij të pronësisë (GJEDNJ, *S.C. Fiercolect Impex S.R.L. v. Rumania, App. no. 26429/07, 13.12.2016*). Qëllimi është që të garantohet një ekuilibër i drejtë ose një raport i arsyeshëm proporcionaliteti midis mjetit të përdorur ose e thënë ndryshe heqjen nga përdorimi të sendit dhe qëllimit procesual për vërtetimin e faktit penal (GJEDNJ, *Agosi v. The United Kingdom, App. no. 9118/80, 24.10.1986*).

36. Për shkak të nevojave hetimore sekuestroja provuese (penale) vendoset në mënyrë të njëanshme, nga prokurori apo dhe nga gjykata, gjyqtari për hetimet paraprake mbi kërkesën e këtij të fundit. Në pikën 1, të nenit 208, të KPP-së parashikohen si subjekte të legjitimuara për vendosjen e sekuestrimit gjyqtari ose prokurori. Për të garantuar mbrojtjen e të drejtave të subjekteve që preken nga vendosja e sekuestrimit provuese, ligjvënësi shqiptar imponon detyrimin që gjyqtari ose prokurori të arsyetojnë vendimin për vendosjen e sekuestrimit, duke dhënë edhe arsyet se përse sendi, objekt sekuestrimi, është i domosdoshëm dhe jo thjesht i nevojshëm për vërtetimin e fakteve. Në pikën 3 të kësaj dispozite, parashikohet që të interesuarit duhet t'i dorëzohet një kopje e vendimit të sekuestrimit.

37. Në nenin 212 të KPP-së, të titulluar “Kundërshtimi i vendimit të sekuestrimit”, ligjvënësi, në vijim të garantimit të interesave të personit ndaj të cilit (pasurisë së tij) është vendosur sekuestro e

këtij lloji, i cili preket në mënyrë të drejtpërdrejtë nga vendimi i sekuestrimit, ka parashikuar të drejtën e tij për të kundërshtuar, në gjykatë, këtë vendim.

38. Sipas këtyre parashikimeve, personi i interesuar, i cili nuk lidhet domosdoshmërisht vetëm me personin ndaj të cilit zhvillohen hetimet (mbi bazën e regjistrimit të njoftimit për veprën penale që i atribuohet këtij të fundit), por mund të jetë çdo person tek i cili ndodhet sendi ose dhe ata persona që kanë të drejtën e kërimit të tij, mund të paraqesë ankim, në gjykatë, ndaj vendosjes së kësaj mase të sekuestros. Nga interpretimi literal i kësaj dispozite, pra i nenit 212 të KPP-së, Kolegji çmon të evidentojë se, referuar terminologjisë së përdorur nga ligjvënësi, duhet që vendimi i gjykatës ose i prokurorit, për sekuestrimin e sendeve, të jetë ekzekutuar. Ky fakt rezulton shumë qartë nga teksti i paragrafit të parë, të kësaj dispozite, ku ligjvënësi ka përdorur togfjalëshin “*tek i cili janë sekuestruar sendet*”, që mbart në vetvete një veprim tashmë të kryer dhe që është pikërisht ai i sekuestrimit të sendeve. Gjithashtu, po në këtë paragraf, është përdorur togfjalëshi “*ai që ka të drejtën e kërimit të tyre*”, që gjithashtu, i referohet një personi i cili kërkon, pra pikërisht një send që i takon, por që nuk e ka, për shkak të vendosjes së sekuestros provuese, në rastin konkret. Pra, kundërshtimi në gjykatë i vendimit të sekuestrimit, nuk mund të bëhet nëse nuk është ekzekutuar sekuestroja provuese mbi sendet. Ky përfundim, që vjen si rrjedhojë e interpretimit literal të pikës 1, të nenit 212, të KPP-së, është dhe një përfundim logjik për të mos u investuar gjykata për kundërshtimin e vendimeve, të cilat nuk kanë prodhuar efekt.

39. Për sa i përket të drejtës së ankimit lidhur me “kundërshtimin e vendimit të sekuestrimit” prej të pandehurit (të hetuarit), personit “tek i cili janë sekuestruar sendet” dhe atij që “ka të drejtën e kërimit të tyre”, sikurse përcaktohet në paragrafin e parë, të nenit 212, të KPP-së, momenti i realizimit të kësaj të drejte, qartazi, me këtë cilësi do të identifikohet momenti kur pala e interesuar merr dijeni për zbatimin e sekuestros, të caktuar nga gjykata (mbi kërkesën e prokurorit), nga prokurori ose nga policia gjyqësore (në rastet kur kjo e fundit operon sipas përcaktimeve të paragrafit të dytë dhe të tretë, të nenit 207, të KPP-së, duke sekuestruar me iniciativë sende që lidhen me veprën penale për të cilën është regjistruar procedimi penal ose sende që lidhen me një vepër tjetër penale për të cilën procedohet kryesisht). Nëse, nga njëra anë, mund të ndodhë që subjektet e interesuara e të parashikuar në paragrafin e parë, të nenit 212, të KPP-së, të vihen menjëherë në dijeni për zbatimin e sekuestros në kohë reale në momentin e zbatimit të saj dhe, për rrjedhojë, nga ai moment u lind e drejta për të kundërshtuar vendimin e zbatimit të sekuestros, nga ana tjetër, mund të ndodhë që personat e interesuar, të cilët janë të legjitimuar për paraqitjen e ankimit, të marrin dijeni në një moment të mëvonshëm. Kolegji çmon se momenti i lindjes së të drejtës, në këtë eventualitet të dytë, nuk mund të përkojë me momentin e zbatimit të sekuestros, por duhet të përkojë me momentin e marrjes dijeni nga titullari i së drejtës për të paraqitur ankim ndaj vendimit të sekuestrimit, sipas parashikimeve të pikës 1, të nenit 212, të KPP-së. Kolegji çmon se në këtë mënyrë garantohet ushtrimi efektiv i të drejtës së ankimit nga ana e subjekteve të legjitimuara për ta paraqitur atë.

40. Mbi bazën e këtij arsyetimi konkludohet (konkluzion njësuës) se e drejta e ankimit ndaj vendimit që ka disponuar sekuestrimin e sendeve lind në momentin që të interesuarit i dorëzohet kopja e vendimit të arsyetuar (nga prokurori ose gjykata). Ky moment mund të jetë i njëkohshëm me zbatimin e sekuestrimit ose me momentin që i interesuari merr dijeni për sekuestrimin e një sendi.

41. Pasi u evidentuan subjektet e legjitimuara për kundërshtimin e vendimit të aplikimit të sekuestros dhe pasi u konkludua mbi momentin në të cilin u lind e drejta këtyre subjekteve për të ushtruar të drejtën e ankimit ndaj vendimit që ka disponuar vendosjen e sekuestros, për të kompletuar të gjithë gamën e parashikimeve të së drejtës së ankimit të parashikuar nga neni 212 i KPP-së, të ndryshuar me ligjin nr. 35/2017, lind nevoja që të përcaktohet afati për paraqitjen e këtij ankimi në gjykatë dhe cila është gjykata kompetente për shqyrtimin e tij.

42. Për të konkluduar lidhur me këto aspekte që lidhen me të drejtën e ankimit, është e nevojshme të bëhet një interpretim literal dhe sistematik i dispozitave të KPP-së. Sikundër u arsyetua më lart, në nenin 208 të KPP-së parashikohet se disponimi për vendosjen e sekuestros mund të merret nga prokurori ose, në raste të veçanta, nga gjykata me kërkesë të prokurorit. Praktika gjyqësore ka evidentuar se paraqitja në gjykatë e kërkesës së prokurorit për aplikimin e sekuestros provuese, në një kohë që ligjvënësi i ka garantuar mundësinë e aplikimit në mënyrë të drejtpërdrejtë të saj këtij të fundit, aq më tepër kur bëhet fjalë për një nga mjetet më të zakonshëm të kërimit të provës në dispozicion të organit të procedimit, prokurorit, por edhe të policisë gjyqësore në rastin e “verifikimeve të ngutshme”, gjatë fazës së hetimeve paraprake, presupozon inercinë e prokurorit për të proceduar me realizimin e një veprimi të tillë, të gjeneruar prej vlerësimit negativ të tij lidhur me domosdoshmërinë e aplikimit të këtij “instrumenti” procedural dhe, në të njëjtën kohë, insistimin e palës së dëmtuar nga vepra penale pavarësisht kësaj inercie, mosveprimi, në funksion të stimulimit, për të proceduar me aplikimin e sekuestros së këtij lloji. Pra, si rregull, për këtë lloj sekuestroje, të sekuestrimit të “sendeve, provave materiale, të sendeve që lidhen me veprën penale”, sipas përcaktimit të paragrafit të parë, të nenit 208, të KPP-së, prokurori i kërkon gjykatës aplikimin e saj (duke mos e aplikuar vetë, në mënyrë të drejtpërdrejtë) vetëm në rastet e insistimit të palës së dëmtuar, me gjithë disapprovimin e tij për të kryer vetë, në mënyrë të drejtpërdrejtë, një veprim të tillë.

43. Në varësi të organit që disponon lidhur me aplikimin e mjetit të kërimit të provës, sekuestro provuese, të parashikuar në nenin 208 të KPP-së, do të përcaktohet edhe *iteri procedural* (*shtegu procedural*) i paraqitjes së ankimit ndaj këtij disponimi dhe, për pasojë, gjykata kompetente për të trajtuar këtë ankim. Në rastin e aktivizimit të drejtpërdrejtë të prokurorit për të aplikuar masën e sekuestros së sipërcituar, paragrafi i parë, i nenit 212, të KPP-së, që parashikon “kundërshtimin e vendimit të sekuestrimit”, “adreson” ankimin e palëve – të personit nën hetim (pasi për të pandehur, në këtë fazë fillestare të procedimit – të hetimeve paraprake – nuk mund të bëhet fjalë), të personit tek i cili janë sekuestruar sendet apo të kujtdo që ka të drejtën e kërimit të tyre – natyrshëm, në gjykatë, duke nënkuptuar – identifikuar – në këtë cilësi “gjyqtarin e hetimeve paraprake” – e cila (i cili) do të rezultojë në kushtet e kompetencës për të gjykuar edhe ankimin e paraqitur nga palët, në rastin e vendosjes së sekuestros (të të njëjtit lloj – provuese), me iniciativë, nga oficeri i policisë gjyqësore, gjatë “verifikimeve të ngutshme në vend”, sipas përcaktimit të neneve 300, 301, të KPP-së, mbas vleftësimit të saj, brenda 48 orëve, nga prokurori, mbi bazën e parimit, që çdo vendimarrje e njëanshme e prokurorit gjatë fazës së hetimeve paraprake, në lëndë të masave të sigurimit personal (masave parasiguruese të “arrestimit në flagrancë dhe të ndalimit”) dhe pasuror, por edhe në lëndë të aplikimit të drejtpërdrejtë të mjeteve të kërimit të provës, sikurse në rastin e sekuestros provuese penale, i nënshtrohet, në mënyrë të pashmangshme, kontrollit juridiksional.

44. Sakaq, duke iu referuar rastit të aplikimit të sekuestros provuese, indirekt mbi kërkesën e prokurorit, prej të njëjtës gjykate, gjyqtarit për hetimet paraprake, *inaudita altera parte* – pa prezencën e palës së interesuar – menjëherë pas marrjes dijeni prej kësaj pale, lidhur me këtë disponim, që mund të përkojë, sikurse u sipërcitua, me momentin e zbatimit të sekuestros, por edhe me një moment të mëpasshëm, paragrafi i dytë, i nenit 212, të KPP-së, parashikon të drejtën e ankimit të palëve, brenda 5 ditëve (prej momentit të marrjes dijeni për vendosjen e sekuestros) në Gjykatën e Apelit.

45. Për të zgjidhur këtë problematikë, të përcaktimit të gjykatës kompetente për trajtimin e ankimit, ndaj vendimit të gjykatës – gjyqtarit për hetimet paraprake – për vendosjen e sekuestros, në kushtet e inercisë së legjislatorit për të identifikuar qartësisht këtë gjykatë, Kolegji çmon se në këtë rast do të zbatohen rregullat e përgjithshme, lidhur me gjykatën kompetente për shqyrtimin e ankimit, sipas të cilave ankimi shqyrtohet nga një gjykatë më e lartë.

46. Mbi këtë bazë, **Kolegji dedukton konkluzionin se gjykata kompetente për shqyrtimin e ankimit, kur sekuestrimi është disponuar nga gjykata, në vijim të kërkesës së prokurorit, është Gjkata e Apelit. Afati për paraqitjen e ankimit është përcaktuar në pikën 2, të nenit 212, të KPP-së dhe është 5 ditë nga marrja dijeni.**

47. Për sa i përket rastit kur sekuestrimi është vendosur nga prokurori (në mënyrë të drejtpërdrejtë), sikundër u evidentua më lart në këtë vendim, dispozita – neni 212 i KPP-së – në paragrafin e parë të saj, megjithëse parashikon të drejtën e ankimit në gjykatë (nga i pandehuri, personi tek i cili janë sekuestruar sendet, ai që ka të drejtën e kërimit të tyre), si dhe detyrimin e gjykatës për të gjykuar çështjen dhe për të disponuar me një vendim të arsyetuar, brenda 10 ditëve, hesht lidhur me modalitetet përkatëse përcaktuese të nisjes së afatit të ankimit, si dhe me gjykatën kompetente për shqyrtimin e këtij ankimi, kur objekt i kundërshtimit është vendimi i prokurorit për vendosjen e sekuestros.

48. Për këtë, Kolegji çmon se është e nevojshme të bëhet një interpretim sistematik i dispozitave të Kodit të Procedurës Penale, në mënyrë që të konkludohet mbi zgjidhjen e çështjes së parashtruar për njësim duke identifikuar, natyrshëm, me cilësinë e gjykatës kompetente, për të trajtuar ankimet (si rregull), në fazën e hetimeve paraprake, kundër disponimeve të drejtpërdrejta dhe të “njëanshme” të prokurorit, gjykatën – gjyqtarin për hetimet paraprake. Në përputhje me parashikimet e pikës 1, të nenit 278, të KPP-së, gjatë hetimeve paraprake, për rastet e parashikuara nga ligji, mbi kërkesën e prokurorit, të pandehurit, viktimës dhe palëve private, vendos gjykata – gjyqtari për hetimet paraprake. Ky parashikim ligjor është plotësisht i aplikueshëm në rastin e vendosjes së sekuestros provuese nga prokurori dhe posaçërisht për kundërshtimin, nga ana e subjekteve të parashikuara në paragrafin e parë, të nenit 212, të KPP-së, të vendimit të prokurorit për vendosjen e sekuestros provuese. Këto subjekte mund të paraqesin ankim në gjykatën e shkallës së parë (gjyqtari për hetimet paraprake).

49. Çështja e fundit, të cilës duhet t’i jepet përgjigje për të konkluduar plotësisht mbi pyetjen e shtruar për njësim nga Kolegji Penal, ka të bëjë me afatin për paraqitjen e ankimit ndaj vendimit të prokurorit për vendosjen e sekuestros penale. Edhe në këtë rast, dispozita – neni 212 i KPP-së – ka ometuar parashikimin e një afati konkret për ankimin e vendimit, ç’ka imponon detyrimin e një interpretimi – nëpërmjet referimit të dispozitave të ngjashme, në mënyrë të veçantë të përcaktimi i nenit 301 të këtij Kodi, që parashikon vlerësimin e sekuestros provuese nga prokurori, kur është vendosur, në rastet e “verifikimeve të ngutshme”, nga Policia Gjyqësore.

50. Në këtë dispozitë, në paragrafin e dytë të saj, parashikohet e drejta e të pandehurit (të hetuarit), mbrojtësit, e personit të cilit i janë sekuestruar sendet dhe e atij që ka të drejtën e kthimit të tyre, për të ankimuar vendimin e prokurorit, që ka miratuar sekuestron (provuese) të aplikuar me iniciativë nga policia gjyqësore – në kushte emergjence – brenda një afati prej dhjetë ditësh nga dita e njoftimit të vendimit (miratues të prokurorit), në gjykatë.

51. Kolegji çmon t’i referohet parashikimeve të kësaj dispozite, paragrafit të dytë, të nenit 301, të KPP-së, duke e konsideruar sekuestrimin e aplikuar nga policia gjyqësore, me rastin e “verifikimeve të ngutshme në vend”, të realizuara në konformitet me përcaktimet e nenit 300/2 të këtij Kodi, si situatë analoge me atë të parashikuar nga neni 208 i KPP-së, kur vendimi i sekuestrimit është disponuar në mënyrë të drejtpërdrejtë nga prokurori, pa “ndërmjetësimin” e gjykatës. Në rastin e vendosjes së sekuestros mbi provat materiale dhe sendet që lidhen me veprën penale, legjislatori ka parashikuar se kundër sekuestrimit të realizuar në kushtet e sipërcituara nga policia gjyqësore, të miratuar nga prokurori, mund të bëhet ankim në gjykatë brenda dhjetë ditëve nga (marrja dijeni për vendimin e prokurorit) i pandehuri dhe mbrojtësi i tij, nga personi të cilit i janë sekuestruar sendet dhe ai që ka të drejtë t’i kthehen ato. Kolegji, duke pasur në vëmendje natyrën e disponimit, që lidhet me sekuestron provuese, çmon se i njëjti afat 10-ditor do të zbatohet dhe për paraqitjen e ankimit

nga subjektet e përcaktuara në pikën 1, të nenit 212, të KPP-së, ndaj vendimit të prokurorit që ka vendosur sekuestron provuese. Në përputhje me përfundimet e arritura më lart në këtë arsyetim të Kolegjit, ky afat do të fillojë nga momenti i marrjes dijeni.

52. Në vijim të arsytimit të mësipërm, në lidhje me çështjen e parë të shtruar për njësim, Kolegji arrin në përfundimin njësuës se:

53. E drejta e ankimit ndaj vendimit që ka disponuar sekuestrimin e sendeve lind në momentin që të interesuarit i dorëzohet kopja e vendimi të arsyetuar (nga prokurori ose gjykata). Ky moment mund të jetë i njëkohshëm me zbatimin e sekuestrimit ose me momentin që i interesuari merr dijeni për sekuestrimin e një sendi.

Gjykata kompetente për shqyrtimin e këtij ankimi, në rastet kur sekuestrimi është urdhëruar nga prokurori, është gjykata e shkallës së parë (gjyqtari për hetime paraprake), në përputhje me parashikimet e pikës 1, të nenit 212 të Kodit të Procedurës Penale. Afati për paraqitjen e ankimit është 10 ditë (duke pasur në vëmendje natyrën e disponimit, që lidhet me sekuestron provuese, referimi për afatin e ankimit bëhet në nenin 301 pika 2, të KPP-së).

Në rastet kur sekuestrimi është disponuar nga gjykata, në vijim të kërkesës së prokurorit, gjykata kompetente për shqyrtimin e ankimit është gjykata e apelit, në përputhje me parashikimet e pikës 2, të nenit 212 të KPP-së.

B. Në lidhje me çështjen e dytë të shtruar për njësim:

2. Cilat janë kriteret nga të cilat duhet të niset gjykata për të lejuar sekuestrimin e të dhënave ose sistemeve kompjuterike?

54. Së pari, Kolegji çmon të evidentojë se dispozita ligjore në KPP, që rregullon sekuestrimin e të dhënave kompjuterike, është neni 208/a, i cili parashikon:

Neni 208/a, **sekuestrimi i të dhënave kompjuterike** (shtuar me ligjin nr. 10054, datë 29.12.2008; ndryshuar pika 1, me ligjin nr. 35/2017, datë 30.3.2017)

1. Në rastin e procedimeve për krime që lidhen me teknologjinë e informacionit, gjykata, me kërkesën e prokurorit, urdhëron sekuestrimin e të dhënave ose sistemeve kompjuterike. Në këtë vendim gjykata përcakton të drejtën për të hyrë, kërkuar dhe marrë të dhënat kompjuterike në sistemin kompjuterik, si dhe ndalimin për kryerjen e veprimeve të mëtejshme apo sigurimin e të dhënave ose të sistemit kompjuterik. 2. Kur ekzistojnë shkaqe të arsyeshme për të menduar se të dhënat e kërkuara kompjuterike janë memorizuar në një sistem tjetër kompjuterik apo në një pjesë të tij dhe këto të dhëna janë në mënyrë të ligjshme të kapshme prej ose janë të disponueshme nga sistemi kompjuterik fillestar, që kontrollohet, gjykata, me kërkesë të prokurorit, urdhëron menjëherë kërkimin ose hyrjen edhe në këtë sistem kompjuterik. 3. Në zbatim të vendimit të gjykatës, prokuroria ose oficeri i policisë gjyqësore, i deleguar nga prokurori, merr masa: a) për të ndaluar kryerjen e veprimeve të mëtejshme ose për të siguruar sistemin kompjuterik, vetëm të një pjesë të tij ose të një mjeti tjetër memorizimi të dhënash; b) për të nxjerrë dhe marrë kopje të të dhënave kompjuterike; c) për të penguar hyrjen në të dhënat kompjuterike, ose për t'i hequr këto të dhëna nga sistemet kompjuterike me të drejtë hyrjeje; ç) për të siguruar paprekshmërinë e të dhënave përkatëse, të memorizuara. 4. Për zbatimin e këtyre veprimeve, prokurori mund të urdhërojë thirrjen e një eksperti, i cili ka njohuri rreth funksionimit të sistemeve kompjuterike apo të masave të zbatuara për mbrojtjen e të dhënave kompjuterike në të. Eksperti i thirrur nuk mund të refuzojë detyrën pa shkaqe të arsyeshme.

Konventa e Budapestit për krimin në fushën e kibernetikës, e ratifikuar me ligjin nr. 8888, datë 25.4.2002, “Për ratifikimin e konventës për krimin në fushën e kibernetikës”, ka dhënë këto përkufizime për “të dhënat kompjuterike” dhe “sistemin kompjuterik”:

1. Sistemi kompjuterik – me sistem kompjuterik nënkuptohet çdo lloj pajisjeje apo grup i ndërlidhur ose pajisje të lidhura, një ose më shumë prej të cilave, vazhduese të një program, kryejnë procesime automatike të të dhënave;

2. Të dhëna kompjuterike – *me të dhëna kompjuterike nënkuptohet çfarëdoqë përfaqësimi të fakteve, informacioni apo konceptesh në një formë të përshtatshme për procesim në një sistem kompjuterik, që përfshijnë një program të përshtatshëm për punën e një sistemi kompjuterik për të kryer një funksion.*

55. Zhvillimi i vrullshëm që ka marrë në dekadat e fundit teknologjia e informacionit, nuk mund të mosndikonte fushën e së drejtës në përgjithësi dhe konkretisht procesin penal. Të dhënat dokumentare (përfshirë ato fotografike e filmike) tashmë nuk janë të materializuara vetëm në format “hard copy”, por gjenden edhe në “format kompjuterik”. Tanimë provat e domosdoshme për vërtetimin e fakteve penalisht të ndëshkueshme gjenden jo rrallë në formën e të dhënave kompjuterike. Për rrjedhojë, ka lindur domosdoshmëria e ndërhyrjes nga ana e ligjvënësit për të normuar këtë situatë faktike të krijuar. Specifikisht, në lidhje me sekuestron provuese, me ligjin nr. 10054, datë 29.12.2008, është shtuar në KPP neni 208/a, i titulluar “Sekuestrimi i të dhënave kompjuterike”.

56. Sikundër konstatohet, kjo dispozitë është vendosur pas nenit 208 të KPP-së, që normon rregullat e përgjithshme mbi sekuestron provuese. Kolegji vlerëson se rregullat e përgjithshme të parashikuara në nenin 208 të KPP-së, përveçse kur në nenin 208/a ka parashikim të posaçëm, do të zbatohen edhe në rastin e sekuestrimit të të dhënave kompjuterike. Kolegji çmon të theksojë se garancitë e analizuara në pjesën e parë arsyetuese të këtij vendimi njësoj, lidhur me nevojën e arsytimit të vendimit në drejtim të domosdoshmërisë së sekuestrimit të të dhënave, duhet të zbatohen edhe në rastin e sekuestrimit të të dhënave kompjuterike. Po kështu janë të zbatueshme dhe përfundimet në të cilat arriti ky Kolegj lidhur me të drejtën e ankimit, të parashikuar në nenin 212 të KPP-së.

57. Në tekstin e dispozitës, nenit 208/a të KPP-së, konstatohen edhe disa parashikime ndryshe nga ato të nenit 208 të KPP-së. Konkretisht, vërehet se ligjvënësi në dispozitën e re të shtuar në vitin 2008, në rastin kur procedohet për krime që lidhen me teknologjinë e informacionit, sekuestrimi i të dhënave kompjuterike do të bëhet me vendim të gjykatës, në vijim të paraqitjes së kërkesës nga ana e prokurorit. Kolegji e lexon parashikimin e përmbajtur në nenin 208/a të KPP-së, si vullnet të ligjvënësit që sekuestrimi në këto raste të bëhet vetëm me vendim të gjykatës, si një garanci shtesë, por të domosdoshme për të garantuar sekuestrimin e të dhënave kompjuterike, nëse përbëjnë të dhëna të domosdoshme për vërtetimin e faktit penal dhe më e rëndësishme është që të sekuestrohen vetëm ato të dhëna që janë të nevojshme për vërtetimin e këtij fakti penalisht të ndëshkueshëm. Ky preokupim i ligjvënësit konsiderohet i arsyeshëm për faktin se të dhënat kompjuterike, objekt i sekuestros, ndryshe nga të dhënat e përfuara nëpërmjet vendosjes së sekuestros mbi sendet e tjera, për shkak të natyrës së tyre të veçantë, është më e vështirë të individualizohet, si dhe, duke qenë se si rregull “depozitohen” në sisteme kompjuterike, në të cilat “parkohen” edhe të dhëna të tjera që mund të mos kenë lidhje me vërtetimin e faktit penal, ekziston rreziku i ekspozimit të të dhënave të tjera (që nuk kanë lidhje me faktin penal për të cilin hetohet), marrja e të cilave mund të cenojë liri dhe të drejta të rëndësishme të qytetarëve, të cilat gëzojnë mbrojtje kushtetuese dhe konventore, si: liria dhe fshehtësia e korrespondencës ose e çdo mjeti tjetër të komunikimit, nëpërmjet nenit 36 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, e drejta për respektimin e jetës private dhe familjare, neni 8 të KEDNJ-së, apo lirinë e shprehjes, neni 22 i Kushtetutës, të drejtën e informimit, neni 23 i Kushtetutës, të mbrojtura gjithashtu dhe nga neni 10 i KEDNJ-së. Sikundër parashikohet në nenin 17 të Kushtetutës, kufizime të të drejtave dhe lirive kushtetuese mund të vendosen vetëm me ligj, për një interes publik ose për mbrojtjen e të drejtave të të tjerëve. Kufizimi duhet të jetë në përpjesëtim me gjendjen që e ka diktuar atë. Këto kufizime nuk mund të cenojnë thelbin e lirive dhe të të drejtave dhe në asnjë rast nuk mund të tejkalojnë kufizimet e parashikuara në KEDNJ.

58. Në KEDNJ parashikohet se ushtrimi i këtyre lirive, që përmban detyrime dhe përgjegjësi mund t’u nënshtrohet atyre formaliteteve, kushteve, kufizimeve ose sanksioneve të parashikuara me ligj dhe që janë të nevojshme në një shoqëri demokratike, në interes të sigurisë kombëtare,

integritetit territorial ose sigurisë publike, për mbrojtjen e rendit dhe parandalimin e krimit, për mbrojtjen e shëndetit ose të moralit, për mbrojtjen e dinjitetit ose të të drejtave të të tjerëve, për të ndaluar përhapjen e të dhënave konfidenciale ose për të garantuar autoritetin dhe paanshmërinë e pushtetit gjyqësor.

59. Kolegji çmon të sjellë në vëmendje jurisprudencën e konsoliduar të GjEDNJ-së në këtë drejtim, kur Gjykata e Strasburgut, në një sërë vendimesh, është shprehur në mbrojtje të lirisë së shprehjes, të parashikuar në nenin 10 të KEDNJ-së, në mënyrë të veçantë mbrojtjen e sekretit të burimit të gazetarit (*GjEDNJ, Sanoma Uitgevers v. The Netherlands, App. no. 38224/03, 14.9.2010*), si dhe referuar nenit 8 të Konventës, e drejta e respektimit të jetës private dhe familjare (*GjEDNJ, Iliya Stefanov v. Bulgaria, App. no. 65755/01, 22.8.2008, GjEDNJ, Cronin v. The United Kingdom, App. no. 15848/03, 6.1.2004*). Gjykata e Strasburgut ka arsyetuar se, në lidhje me ndërhyrjen e pashmangshme të veprimeve hetimore që kanë për objekt të dhëna sensitive, në rastin e sekuestrimit të të dhënave të nxjerra nga një kompjuter, gjykata duhet të shqyrtojë rrethanat dhe të vlerësojë nëse kuadri ligjor dhe kufizimi i të drejtave japin mbrojtje të mjaftueshme kundër ndërhyrjeve arbitrare të autoriteteve.

60. Për sa më sipër, Kolegji çmon të rritet nevojën e vendosjes së një balance të drejtë midis të drejtave të qytetarëve apo profesionistëve, në veçanti gazetarëve profesionistë dhe nevojës për mbrojtjen e rendit dhe parandalimin e krimit. Sikundër ka parashikuar kushtetutbërësi, ndërhyrja bëhet vetëm me ligj dhe në përpjesëtim me gjendjen që e ka ndikuar këtë ndërhyrje. Në rastin konkret të sekuestrimit të të dhënave kompjuterike, neni 208/a, që i bashkëngjitet nenit 208 të KPP-së, përbëjnë parashikimet ligjore për sekuestrimin provues të këtyre të dhënave. Sikundër u evidentua më lart, ligjvënësi ka parashikuar që sekuestrimi i të dhënave kompjuterike të bëhet me vendim gjykatë, në vijim të kërkesës së prokurorit. Por cilat janë kriteret, të cilave gjykata duhet t'u përmbahet në vendimmarrjen e saj për të lejuar sekuestrimin e të dhënave ose sistemeve kompjuterike?

61. Parashikimin e parë në këtë drejtim e ka bërë kushtetutbërësi, në nenin 17 të Kushtetutës, ku është parashikuar se kufizimet e të drejtave, që bëhen përmes ligjit, për një interes publik ose për mbrojtjen e të drejtave të të tjerëve, duhet të jenë në përpjesëtim me të drejtën që e ka diktuar atë. Në të njëjtën linjë janë dhe parashikimet e KEDNJ-së. Nga këto parashikime evidentohen lehtësisht dhe qartësisht tre parime kryesore: domosdoshmëria, proporcionaliteti dhe përshtatshmëria.

62. Antikushtetutshmëria qëndron edhe për shkak të mosrespektimit të parimit të proporcionalitetit. Sipas këtij parimi, nga të gjitha mjetet e ndryshme që mund të shfrytëzohen për të arritur një qëllim të ligjshëm, autoriteti administrativ duhet të përdorë mjetet ligjore më të përshtatshme, me të cilat mund të arrihet në shkaktimin e padrejtësisë më të vogël për individin. Prandaj duhen përdorur vetëm mjetet që shkaktojnë padrejtësinë minimale për individin dhe me masa sa më pak të dëmshme për të. Kjo nënkupton elementin e dytë të parimit. Ky parim kërkon detyrimsht edhe përmbushjen e kushtit të tretë, sipas të cilit ndërhyrja në të drejtat e individit nuk duhet të jetë jashtë raportit të qëllimeve të synuara. Në këtë mënyrë, përfshirja e tri elementeve të domosdoshme kërkon që një masë ose mjet duhet të jetë i përshtatshëm dhe i nevojshëm për të arritur një qëllim të kërkuar dhe mjeti e qëllimi të qëndrojnë në përpjesëtim të arsyeshëm (*vendimi nr. 20, datë 11.7.2006, i Gjykatës Kushtetuese §3, f. 6*).

63. Gjykata Kushtetuese në mënyrë të vazhdueshme ka mbajtur qëndrimin se parimi i proporcionalitetit nënkupton që ndërhyrja e ligjvënësit për kufizimin e një të drejte ose lirie të caktuar të bëhet me mjete të përshtatshme që i përgjigjen drejt qëllimit që synohet të arrihet. Përveç kësaj, përdorimi i këtyre mjeteve duhet të jetë i domosdoshëm, ç'ka do të thotë se synimi nuk mund të arrihet me mjete të tjera. Domosdoshmëria lidhet edhe me përdorimin e mjeteve më pak të dëmshme për subjektet që u cenohen të drejtat dhe liritë. Kushti i përpjesëtimimit të kufizimit me

gjendjen që e ka diktuar konkretizohet në kërkesën e domosdoshmërisë, të dobishmërisë dhe të proporcionalitetit.

64. Në jurisprudencën e saj, kjo gjykatë, kur ka çmuar ndërhyrjen në të drejtat themelore, ka marrë parasysh kriteret në vijim: i. nëse objektivi i ligjvënësit është mjaftueshmërisht i rëndësishëm për të justifikuar kufizimin e së drejtës; ii. nëse masat e marra janë të lidhura në mënyrë të arsyeshme me objektivin, ato nuk mund të jenë arbitrare, të padrejta ose të bazuara mbi vlerësime alogjike; iii. nëse mjetet e përdorura nuk janë më të ashpra se sa duhen për të arritur objektivin e kërkuar, sa më të mëdha efektet e dëmshme të masës së përzgjedhur, aq më tepër duhet të jetë i rëndësishëm objektivi për t'u arritur, në mënyrë që masa të justifikohet si e nevojshme. Gjykata ka theksuar se proporcionaliteti i një kufizimi vlerësohet rast pas rasti, duke pasur parasysh që aspektet e mësipërme të mos analizohen veç e veç, por të jenë të gërshetuara me njëra-tjetrën (vendimi nr. 33, datë 8.6.2016, i Gjykatës Kushtetuese, § 32, f. 16). Pra, në thelb të parimit të proporcionalitetit qëndron ekuilibrimi i drejtë i interesave, vlerësimi objektiv i tyre, si dhe shmangia e konfliktit nëpërmjet përzgjedhjes së mjeteve të duhura për realizimin e tyre (shih vendimet nr. 16, datë 1.3.2017, § 33, f. 18; nr. 1, datë 6.2.2013, § 42, f. 17; nr. 52, datë 5.12.2012, § 29, f. 10, të Gjykatës Kushtetuese).

65. Sipas jurisprudencës së konsoliduar të GJEDNJ-së, termi “nevojë” kërkon që ndërhyrja, apo kufizimi i të drejtave të bëhet për shkak të një nevoje të interesit të përgjithshëm dhe, në mënyrë të veçantë, të jetë proporcional me qëllimin e ligjshëm që ndiqet. Për të përcaktuar nëse një ndërhyrje është e nevojshme në një shoqëri demokratike, duhet të mbahet në konsideratë fakti që pushteti diskrecional që i është dhënë autoriteteve shtetërore i nënshtrohet kontrollit të gjykatës, e cila verifikon përputhshmërinë e ndërhyrjes me kriteret e KEDNJ-së. Ky pushtet diskrecional varion në varësi të natyrës së çështjes dhe rëndësisë së interesave në çështje (GJEDNJ, *Pretty v. The United Kingdom*, App. no. 2346/02, 29.7.2002, § 70).

66. Kolegji vlerëson se parimet e domosdoshmërisë, përshtatshmërisë dhe proporcionalitetit duhet të udhëheqin vendimmarrjen e gjykatës, qoftë në marrjen e vendimit për sekuestrimin e të dhënave kompjuterike, ashtu edhe në lidhje me parashikimin e modaliteteve konkrete për sekuestrimin e të dhënave kompjuterike.

67. Lidhur me kriterin e domosdoshmërisë, së pari, sikundër është argumentuar më lart në këtë arsyetim njësoj të Kolegjit, rregullat e përgjithshme të parashikuara në nenin 208 të KPP-së, përveçse kur në nenin 208/a ka parashikim të posaçëm, do të zbatohen edhe në rastin e sekuestrimit të të dhënave kompjuterike. Kështu, duke qenë se sekuestroja provuese është mjet tipik i kërkimit të provës në procesin penal, kjo do të thotë se sekuestrimi edhe në rastin e të dhënave kompjuterike vendoset për provat materiale (kuptimi i të cilave jepet në nenin 187 të KPP-së) dhe për sendet që lidhen me veprën penale. Për rrjedhojë është e nevojshme të arsyetohet se përse këto të dhëna janë të domosdoshme për vërtetimin e fakteve penalisht të ndëshkueshme.

68. Kjo implikon ekzistencën e një fakti penalisht të ndëshkueshëm, pra ekzistencën e një veprë penale, e cila në fazën fillestare të hetimit dyshohet në mënyrë të arsyeshme se është kryer. Gjykata e Kasacionit të Italisë, të cilës Kolegji ka vlerësuar t'i referohet për shkak të mungesës së trajtimit të mëparshëm nga Gjykata e Lartë të dispozitave objekt njësimi, si edhe për shkak të afërsisë që legjislacioni procedural penal shqiptar ka me legjislacionin e Republikës së Italisë, me vendimin nr. 37639, të datës 11.9. 2019, të seksionit VI penal, lidhur me ekzekutimin e sekuestros provuese që ka për objekt të dhëna dhe sisteme kompjuterike, ka arsyetuar se, në këto raste kërkohet një vëmendje e veçantë si nga pikëpamja formale, ashtu dhe ajo ngushtësisht teknike. Në rastin konkret, gjykata ka arsyetuar se vendimi i sekuestrimit të prokurorit dhe vendimi i gjykatës nuk janë të qartë se cila është vepra penale konkrete për të cilën procedohet dhe për rrjedhojë konsiderohet i pamotivuar mbi përcaktimin konkret të sendeve që do të sekuestrohen; përse këto të dhëna kanë shërbyer ose janë caktuar si mjete për kryerjen e veprës penale ose që kanë lidhje me të dhe cili është qëllimi provues

që do të arrihet nëpërmjet sekuestrimit. Gjykata e Kasacionit ka theksuar se duhet të tregohet gjithmonë ekzistenca e një veprë që dyshohet se është kryer, duke qenë se vetëm në këtë mënyrë mund të verifikohet nevoja e sekuestrimit dhe përkatësia provuese e të dhënave me veprën penale.

69. Këtu lind nevoja e arsytimit nga ana e gjykatës se përse për vërtetimin e kësaj veprë penale është e domosdoshme vendosja e sekuestrimit mbi të dhënat kompjuterike. Vlen të theksohet, sikundër është parashikuar në nenin 208 të KPP-së se ligjvënësi ka përdorur termin “domosdoshmëri” dhe jo “nevojë”. Kjo do të thotë se arsytimi i gjykatës duhet të shtrihet qoftë në drejtim të vërtetimit të lidhjes së të dhënave kompjuterike për të cilat kërkohet sekuestrimi me vërtetimin e faktit penalisht të ndëshkueshëm, por edhe me arsytimin se ky vërtetim mund të bëhet vetëm nëpërmjet sekuestrimit të të dhënave kompjuterike, pa të cilat nuk mund të arrihet në njoftimin mbi ekzistencën e faktit.

70. Pasi të përmbushet edhe ky kriter, gjykatës i imponohet detyrimi të përcaktojë cilat janë konkretisht të dhënat ose sistemet kompjuterike që do t’i nënshtrohen sekuestrimit dhe çfarë synohet të provohet nëpërmjet vendosjes së sekuestrimit mbi këto të dhëna apo sistemet kompjuterike të përcaktuara për t’u sekuestruar. Në këtë përcaktim/veçim të të dhënave dhe të sistemeve kompjuterike, gjykata duhet të mbajë në konsideratë parimet e domosdoshmërisë në kuptimin se do të përzgjidhen vetëm ato të dhëna të cilat i shërbejnë vërtetimit të faktit dhe pa të cilat nuk mund të arrihet në njoftimin mbi ekzistencën e faktit. Sekuestrimi i të dhënave të tjera, jo të domosdoshme do të konsiderohet si shkelje nga ana e gjykatës. I njëjti arsytim duhet përdorur edhe për sistemet kompjuterike nëse do të jetë e nevojshme të sekuestrohen. Në përputhje me parimin e proporcionalitetit dhe të përshtatshmërisë, jo vetëm që duhet të përzgjidhen ato sisteme kompjuterike në të cilat përmbahen të dhënat e veçuara si të domosdoshme dhe jo sisteme të tjera, por ndër këto sisteme kompjuterike, nëse ekziston mundësia e zgjedhjes, do të përzgjidhen ato sisteme kompjuterike, sekuestrimi i të cilave do të cenojë më pak të drejtat e personit të cilit i përkasin sistemet kompjuterike të përcaktuara për t’u sekuestruar. Gjithashtu, në përputhje me parimin e proporcionalitetit dhe të përshtatshmërisë, sekuestrimi i të dhënave dhe në mënyrë të veçantë i sistemeve kompjuterike do të bëhet për aq kohë sa është e nevojshme në vërtetimin e fakteve, duke u parashikuar në këtë mënyrë se proporcionaliteti nuk mund të mos raportohet edhe me kohëzgjatjen e kufizimit, e cila do të vlerësohet sipas një kriteri kohor të arsyeshëm (*GJEDNJ Smirnov v. Russia, App. no. 71362/01, 7.6.2007, GJEDNJ, Draghici v. Portugal, App. no. 43620/10, datë 19.6.2014*).

71. Gjykata e Kasacionit të Italisë, me vendimin nr. 3764, të datës 1 shkurt 2021, ka arsyetuar se edhe kur ekziston (verifikohet) lidhja me nevojat e hetimit, kërkohet evidentimi i proporcionalitetit në planin sasior, cilësor e kohor. Në rastin konkret, ajo gjykatë ka arsyetuar se duke u proceduar vetëm pas dy muajsh me marrjen e të dhënave apo bërjen e kopjeve, kohë e konsideruar e pajustificuar në rastin konkret, janë cenuar të drejtat e gazetarit, të mbrojtura nga neni 10 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe të sanksionuara në shumë vendime të GJEDNJ-së. Gjykata ka theksuar se është shkelur parimi i proporcionalitetit dhe përshtatshmërisë, në mënyrë të tillë që i ka shkaktuar ankuesit një privim të pajustificuar të të dhënave personale e të rezervuara, përtej kohës së nevojshme për të seleksionuar ato që kanë lidhje me veprën për të cilën procedohet.

72. Së fundmi, por jo më pak e rëndësishmja, në vendimin e gjykatës nuk duhet të mungojë parashikimi mbi modalitetet për sekuestrimin e të dhënave ose sistemeve kompjuterike. Edhe në përcaktimin e modaliteteve të sekuestrimit të të dhënave ose pajisjeve kompjuterike, gjykata duhet të udhëhiqet nga parimi i proporcionalitetit dhe përshtatshmërisë. Mënyra e sekuestrimit të të dhënave ose pajisjeve duhet të jetë e tillë që të sekuestrohen vetëm të dhënat ose sistemet specifikisht të përcaktuara në vendimin e gjykatës. Duhet të mbahet në konsideratë që sekuestrimi i pajisjeve të bëhet në mënyrë të tillë që personit të cilit do t’i sekuestrohen të dhënat apo pajisjet të cenohet sa më

pak e mundur. Për nxjerrjen e të dhënave mund të sekuestrohen pajisjet, vetëm në rast se është e domosdoshme. Nëse ka disa sisteme apo pajisje alternative që mund të sekuestrohen, duhet të përzgjidhen ato pajisje të cilat cenojnë më pak personin tek i cili sekuestrohen këto të dhëna apo pajisje, duke mbajtur në konsideratë bërjen e kopjeve nga autoritetet, në mënyrë që të shmanget sa më shumë të jetë e mundur procesi i sekuestrimit. Nëse sekuestrimi i pajisjeve është i domosdoshëm, ky të bëhet për aq kohë sa është e nevojshme për marrjen e të dhënave apo bërjen e kopjeve.

73. Me vendimin nr. 34625, datë 22 shtator 2020, Gjykata e Kasacionit të Italisë, lidhur me modalitetet operative për sekuestrimin e të dhënave kompjuterike, kur është e nevojshme që sekuestrimi të bëhet me marrjen e pajisjes ku janë memorizuar të dhënat, shprehet se më parë duhet të procedohet me kopjimin e integruar të përmbajtjes së memorizuar dhe në mënyrë që pajisja t'i kthehet titullarit të ligjshëm. Më pas, kopja e integruar analizohet për të përzgjedhur përmbajtjen e të dhënave informatike që kanë lidhje me veprën për të cilën procedohet. Në përfundim të kësaj përzgjedhjeje, kopja me përmbajtjen e integruar të memories, duhet t'u kthehet personave që gëzojnë të drejtat. Për rrjedhojë, prokurori mund të mbajë kopjen e integruar të të dhënave për aq kohë sa është ngushtësisht e nevojshme për të kryer operacionin e përzgjedhjes së të dhënave që do të sekuestrohen, duke u kërkuar në këtë mënyrë që prokuroria të bëjë organizimin e duhur që këtë veprimtari ta kryejë në kohën më të shkurtër të mundshme.

74. Por, në mënyrë të veçantë, për shkak të ndjeshmërisë që paraqet, referuar dhe rastit objekt shqyrtimi, nga i cili Kolegji vlerësoi të kalojë në këtë vendimarrje njësuere, Kolegji çmon të nevojshëm të ndalet pak më tepër në rastin kur sekuestrimi i të dhënave ose sistemeve kompjuterike bëhet ndaj gazetarëve profesionistë. Kjo për faktin se liritë dhe të drejtat themelore, të cilat u evidentuan më lart, duhet të mbrohen në rastin kur është e nevojshme të procedohet me sekuestrimin e të dhënave kompjuterike dhe janë liria e shprehjes, liria dhe fshehtësia e korrespondencës ose e çdo mjeti tjetër të komunikimit, dhe e drejta për respektimin e jetës private dhe familjare, të cilat mbrohen në të gjitha sistemet demokratike, bëhen më evidente dhe më të ndjeshme në rastin e gazetarëve profesionistë. Jurisprudenca kushtetuese dhe e GJEDNJ-së është shumë e pasur në këtë drejtim, duke sanksionuar me vendosmëri respektimin e këtyre të drejtave nga autoritetet shtetërore, nënshkruese të KEDNJ-së.

75. Sikundër u evidentua në pjesën hyrëse të këtij vendimi, në rastin specifik të gazetarëve profesionistë, sekuestrimi i të dhënave kompjuterike kërkon një vëmendje të veçantë, pasi përbën një rrezik të dukshëm për zbulimin e burimit të informacionit. Lidhur me rëndësinë e ruajtjes së burimit të informacionit, në çështjen *Goodwin v. The United Kingdom*, App. no. 17488/90, 27.3.1996, GJEDNJ-ja ka konkluduar se kërkesa e autoriteteve drejtuar gazetarëve për të zbuluar burimin e informacionit përbën shkelje të lirisë së shprehjes. Po ashtu, sipas GJEDNJ-së, në çështjen *Roemen e Schmit v. Luxembourg*, App. no. 51772/99, 25.5.2003, shkelje edhe më të rëndë përbëjnë kontrollet, edhe nëse nuk kanë rezultat, të cilat kanë për objekt zbulimin e identitetit të burimit të provës. Sipas Gjykatës së Strasburgut, mbrojtja e burimit të gazetarëve përbën një nga shtyllat e lirisë së shprehjes, pa të cilën këto burime mund të mos e ndihmojnë shtypin të informojë publikun për çështje të interesit të përgjithshëm. Për rrjedhojë, shtypi mund të mos jetë në gjendje të kryejë rolin e tij në ofrimin e informacioneve të sakta e të besueshme.

76. Në përputhje me këtë qëndrim të GJEDNJ-së, Kolegji vlerëson se, sikundër u arsyetua më lart, përveç garancive të parashikuara lidhur me sekuestrimin e të dhënave kompjuterike, specifikisht lidhur me sekuestrimin e të dhënave ose sistemeve kompjuterike ndaj gazetarëve profesionistë, gjykata duhet të lejojë sekuestrimin, pasi të jetë shteruar kërkimi në të gjitha burimet e tjera të mundshme të të dhënave, duke pasur parasysh paragrafin 3, të nenit 159 të KPP-së, i cili parashikon lidhur me emrat e personave nga të cilët gazetarët profesionistë kanë marrë të dhëna gjatë ushtrimit të profesionit të tyre dhe vetëm kur të dhënat janë të domosdoshme për të provuar veprën penale,

dhe vërtetësia e këtyre të dhënave mund të dalë vetëm nëpërmjet identifikimit të burimit, gjykata urdhëron gazetarin që të tregojë burimin e informacionit të tij. Kjo do të thotë se ndërhyrje të tilla duhet të jenë të mirëargumentuara dhe vetëm në rastet kur e dhëna nuk mund të merret në mënyrë tjetër.

77. Sa më sipër, lidhur me çështjen e dytë të shtruar për njësim, Kolegji arrin në përfundimin njësuës se:

Së pari, duhet të ekzistojnë kushtet e përgjithshme sipas nenit 208 të KPP-së:

i. kjo do të thotë se sekuestrimi edhe në rastin e të dhënave kompjuterike, vendoset për provat materiale, kuptimi i të cilave jepet në nenin 187 të KPP-së dhe për sendet që lidhen me veprën penale;

ii. për sendet që lidhen me veprën penale, duhet të arsyetohet se edhe këto sende janë të domosdoshme për vërtetimin e fakteve.

Së dyti, gjykata duhet të argumentojë se cila është vepra penale që në mënyrë të arsyeshme dyshohet se është kryer.

Së treti, gjykata duhet të arsyetojë përse sekuestrimi i të dhënave ose i sistemeve kompjuterike është i domosdoshëm për zgjidhjen e çështjes.

Së katërti, gjykata duhet të përcaktojë ose të argumentojë se cilat janë të dhënat ose sistemet kompjuterike që do t'i nënshtrohen sekuestrimit dhe çfarë synohet të provohet nëpërmjet vendosjes së sekuestros mbi të dhënat ose sistemet kompjuterike. Në këtë përcaktim gjykata duhet të bazohet në parimet e proporcionalitetit dhe të përshtatshmërisë, duke lejuar sekuestrimin e të dhënave ose të sistemeve kompjuterike për nevoja të hetimit, vetëm nëse është e nevojshme, për sa është e nevojshme dhe për aq kohë sa është e nevojshme.

Së pesti, gjykata duhet të përcaktojë dhe të arsyetojë në vendim modalitetet për sekuestrimin e të dhënave ose sistemeve kompjuterike. Edhe në këtë rast, gjykata duhet të bazohet në parimet e proporcionalitetit dhe të përshtatshmërisë. Sekuestrimi duhet të bëhet në mënyrë të tillë që të sekuestrohen vetëm të dhënat ose sistemet specifikisht të përcaktuara në vendimin e gjykatës. Për nxjerrjen e të dhënave mund të sekuestrohen pajisjet, vetëm në rast se është e domosdoshme dhe për aq kohë sa është e nevojshme për marrjen e të dhënave apo krijimin e kopjeve.

Së gjashti, përveçse sa më sipër, specifikisht lidhur me sekuestrimin e të dhënave ose sistemeve kompjuterike ndaj gazetarëve profesionistë, gjykata duhet të lejojë sekuestrimin, pasi të jetë shteruar kërkimi në të gjitha burimet e tjera të mundshme të të dhënave, duke pasur parasysh paragrafin 3, të nenit 159 të KPP-së. Kjo do të thotë se ndërhyrje të tilla, duhet të jenë të mirëargumentuara dhe vetëm në rastet kur e dhëna nuk mund të merret në burimin e saj. Në raste të tilla përjashtimore gjykata duhet të saktësojë të dhënat konkrete që kërkohet të sekuestrohen, përse ato janë të domosdoshme/thelbësore për zgjidhjen e çështjes sipas nenit 211/2 të KPP-së, si dhe arsyet përse sekuestrimi i tyre është i pamundur të realizohet në një mënyrë tjetër. Në çdo rast, gjykata duhet të tregojë kujdes për moscenim të marrëdhënies së gazetarit me burimin e informacionit, duke shmangur zbulimin e këtij burimi kur vërtetësia e të dhënave mund të verifikohet në një mënyrë tjetër.

C. Në lidhje me zgjidhjen e çështjes konkrete

78. Kolegji evidenton se subjektet e interesuara, të cilat dispononin të dhënat kompjuterike objekt sekuestrimi të vendimeve të Prokurorisë së Posaçme dhe më pas të Gjykatës së Posaçme të Shkallës së Parë për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar, kanë kundërshtuar vendimin e kësaj gjykate me të cilin është vendosur sekuestrimi i të dhënave kompjuterike në Gjykatën e Apelit për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar. Referuar rrethanave të çështjes rezulton se si vendimi i prokurorisë i datës

13.4.2021, për sekuestrimin dhe/ose këqyrjen e bazës së të dhënave që zotërohet nga Lapsi.al, ashtu edhe vendimi nr. 131, datë 18.4.2021, i Gjykatës së Posaçme të Shkallës së Parë për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar, nuk janë ekzekutuar nga policia gjyqësore, duke mos u realizuar sekuestrimi i të dhënave.

79. Sipas analizës dhe interpretimit të kryer më sipër në këtë vendim njëses, Kolegji ka arsyetuar se, nga interpretimi literal dhe i kësaj dispozite, pra i nenit 212 të KPP-së, referuar terminologjisë së përdorur nga legjislatori, së pari duhet që vendimi i gjykatës ose i prokurorit për sekuestrimin e sendeve të jetë ekzekutuar. Ky fakt rezulton shumë qartë nga teksti i pikës 1 të kësaj dispozite, në të cilën legjislatori ka përdorur togfishësin “tek i cili janë sekuestruar sendet”, i cili mbart në vetvete një veprim tashmë të kryer dhe që është pikërisht ai i sekuestrimit të sendeve. Gjithashtu, po në këtë paragraf është përdorur togfishësi “ai që ka të drejtën e kërimit të tyre”, i cili, gjithashtu, i referohet një personi i cili kërkon, pra pikërisht një send i cili i takon, por që nuk e ka, për shkak të vendosjes së sekuestros provuese në rastin konkret. Pra, kundërshtimi në gjykatë i vendimit të sekuestrimit nuk mund të bëhet nëse nuk është ekzekutuar sekuestroja provuese mbi sendet. Ky përfundim, që vjen si rrjedhojë e interpretimit literal të pikës 1, të nenit 212, të KPP-së, është dhe një përfundim logjik për të mos u investuar gjykata për kundërshtimin e vendimeve të cilat nuk kanë prodhuar efekt.

80. Sa më sipër, Kolegji vlerëson se në rastin konkret objekt shqyrtimi, në përputhje me parashikimet e shkronjës “d”, të pikës 1, të nenit 420, sipas të cilit: “Me përjashtim të rasteve kur konstatohet në seancë, ankimi nuk pranohet në dhomë këshillimi kur ankimi nuk ka më objekt.”, duke qenë se vendimet e sekuestrimit nuk janë ekzekutuar, në përputhje dhe me parashikimet e shkronjës “a”, të pikës 1, të nenit 441, të KPP-së, duhet të vendoset mospranimi i rekursit.

PËR KËTO ARSYE,

Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, mbështetur në nenet 420, pika 1, shkronja “d”, dhe 441, pika 1, shkronja “a”, të Kodit të Procedurës Penale,

VENDOSI:

Mospranimin e rekursit të paraqitur nga Prokuroria e Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar, ndaj vendimit nr. 116, datë 6.5.2021, të Gjykatës së Posaçme të Apelit për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar.

Ky vendim është njëses dhe dërgohet për botim në Fletoren Zyrtare.

Tiranë, më 23.12.2021.

Kryetar: Ilir Panda

Anëtar: Albana Boksi, Sokol Binaj, Sandër Simoni, Medi Bici